

1 KORIN

Pol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu

¹⁻² E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e metbosiqa wau di ebej. O ijo was kalil, aqo gago was Sostenes wo anjam endi nengrenyosim nungoq qarınyonum. Niŋgi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji. Kristus Yesus na niŋgi elenosiqa Qotei aqa segi kumbra boleq di atej. Qotei na niŋgi aqa segi tamo ungasari sqa marsiqa niŋgi gıltngej. Osiqa Kristen kalil qure qureq di gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam meteqnub qaji nanŋi dego gıltnjrej. Yesus a gago Tamo Koba. A Kristen kalil nanŋo Tamo Koba.

³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanŋi aiyel niŋgi qa are boleinjrimqa niŋgi lawo na soqniy.

Pol a Korin Kristen nanŋi qa are qaloqnsiq Qotei biŋiyeqnu

⁴ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a niŋgi qa are boleiyej. Deqa e bati gaigai niŋgi qa are qaloqnsim ijo Qotei biŋiyeqnum.

⁵⁻⁶ Kristus aqa anjam iga nami niŋgi merŋgoqnem qaji di nunŋo are miligiq di siŋgila na waueqnu. Niŋgi Kristus beteryejunub deqa Qotei na nunŋo kumbra kalil qa ti nunŋo anjam maro qa ti nunŋo powo qa ti niŋgi tulan keretŋej.

⁷ Deqa niŋgi gago Tamo Koba Yesus Kristus a mondonj brantim unqajqa tariŋoqnsib unub. Niŋgi

Qotei aqa Mondor aqa singila ejunub deqa ningi singila bei qa truquosaieqnu.

⁸ Yesus Kristus a ningi gaigai singilatngoqnimqa ningi singila na tigeloqnsib gilsib gilsib diño bati itqab. Yimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na brantim ningi Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji sqab.

⁹ Yesus Kristus a Qotei aqa Niri. A gago Tamo Koba. Qotei na ningi metñgej deqa ningi Yesus beteryosib a ombla are qujaitosib unub. Qotei a tamo bole unu deqa a ningi uratñgwasai.

Korin Kristen nanji ñirinjoqnsib pupoeqnu

¹⁰ Ariya ijo was kalil, e gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ningi singila na endegsi merñgwai. Ningi kalil anjam qujai maroqniy. Ningi anjam bei bei qa ñirinjosib pupoeleñai. Ningi areqalo qujaitosib koba na geregere soqniy.

¹¹ Tamo nanji Kloe aqa talq di unub qaji nanji na e endegsib merbonab quem, “Korin Kristen nanji ñirinjoqnsib anjam na qoteqnu.”

¹² O ijo was kalil, ningi anjam na qoteqnu qaji nungo utru agiende. Ningi qudei mareqnu, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnu, “E Apolos dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnu, “E Pita dauryo qaji tamo.” Ariya ningi qudei mareqnu, “E Kristus dauryo qaji tamo.” Ningi anjam na qoteqnu qaji nungo utru agide.

¹³ Ningi kiyaaq kumbra degyeqnu? Kristus a segi poeleñosiq tamo gargekobaej kiyo? E Pol e segi ningi qa ñamburbasq di moyem kiyo? Ningi ijo ñam na yanso eb kiyo? Di sai.

¹⁴ E nami nungo ambleq di sosim e tamo qudei nanği yansnjrosaiognum. E ijo kumbra deqa are qaloqnsim Qotei binıyeqnum. Od, Krispus Gaius wo nanği aiyele e na yansnjrem.

¹⁵ Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E Pol aqa ñam na yanso em.”

¹⁶ Bole, tamo nanği Stefanas aqa talq di unub qaji nanği dego e na yansnjrem. Ariya e tamo qudei nanği dego yansnjrem kiyo di e poibosai.

¹⁷ Kristus na e tamo nanği yansnjrqqa marsiq e qarınbosai. E aqa anjam bole palontqajqa osiq e qarınbej. Deqa e mandam tamo nanğo powo na Kristus aqa anjam palontosaieqnum. E degyeqnum qamu Kristus a namburbasq di moiyej di a laña moiyej qamu.

Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu

¹⁸ Tamo nanği padalqa gamq di unub qaji nanği mareqnum, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di nanari anjam.” Nanği degsib mareqnum. Ariya iga Qotei na elenqnu qaji iga mareqnum, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di Qotei aqa singila ti unu.”

¹⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Powo tamo nanğo powo e na taqal atetnjrqai. Qalie tamo nanğo qalie dego e na kobotetnjrqai.”

²⁰ O ijo was kalil, powo tamo ti dal anjam qalie tamo ti nanği qa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Nanği mandam qaji powo ejunub deqa Qotei na nanği olo nanaritnjreqnu. Od, tamo nanği anjam na qotqajqa arearetnjreqnu qaji nanği di Qotei na olo nanaritnjreqnu.

²¹ Mandam tamo nanngo powo na nanngi Qotei qalieqa keresai. Qotei na aqa segi powo na gam getentetnjrej deqa nanngi a qa qalieqa keresai. Nanngi a qa qalieqajqa gam bei a na osornjrej. Gam agiende. Anjam iga palonteqnum qaji di tamo nanngi qusib Yesus qa nanngo areqalo singilatqab di Qotei na nanngi elenqas. Gam dena qujai nanngi Qotei qa qalieqab. Ariya tamo qudei nanngi anjam di quoqnsib mareqnum, “Di nanari anjam.”

²² Agi Juda nanngi Qotei aqa manwa lanja unqajqa mareqnum. Grik nanngi mandam qaji powo oqajqa tulan singilaeqnum.

²³ Kristus a namburbasq di moiyej anjam di iga palonteqnsim laqnam Juda nanngi quoqnsib uge qa mareqnum. Grik nanngi anjam di quoqnsib nanari qa mareqnum.

²⁴ Ariya tamo ungasari Qotei na metnjrej qaji di Juda ti Grik ti nanngi qalie, Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu.

²⁵ Mandam tamo nanngi mareqnum, “Anjam di nanari anjam.” Di sai. Anjam di Qotei aqa powo ti unu. Anjam dena mandam tamo nanngo powo tulan bunyejunu. Mandam tamo nanngi mareqnum, “Anjam di singila saiqoji.” Di sai. Anjam di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena mandam tamo nango singila tulan bunyejunu.

²⁶ O ijo was ninngi are qaliy. Qotei na ninngi metnjej bati deqa ninngi gargekoba mandam qaji powo saiqoji soqneb. Ninngi gargekoba singila saiqoji soqneb. Ninngi gargekoba nam saiqoji soqneb.

²⁷ Tamo qudei nanngi mandam qaji powo ejunub

deqa nanği mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji nanği nanari tamo.” Yeñnab nanari tamo nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jema enjreñnub. Tamo siñgila ti unub qaji nanği mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji nanği siñgila saiçoji unub.” Yeñnab tamo siñgila saiçoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jema enjreñnub.

²⁸ Tamo ñam ti unub qaji nanği mareqñub, “Tamo Qotei na giltñjrej qaji nanği ñam saiçoji unub.” Yeñnab tamo ñam saiçoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di ñam aguq atetñjreñnub.

²⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa ñamgalaq di tamo bei na aqa segi ñam soqtqa keresai.

³⁰ Qotei a segi na niñgi Kristus Yesus aqa bañq di atej. Deqa Kristus aqa wau na iga Qotei aqa powo ejunum. Kristus aqa wau na iga tamo bole tiñtin unum. Aqa wau na iga Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim walweleqñum. Aqa wau na Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa gago une na iga olo taqatgwa keresai.

³¹ Utru deqa iga gago segi ñam soqtqa keresai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqtqeme.”

2

Korin Kristen nanği Yesus qa nanğo areqalo siñgilateqñub

¹ O ijo was kalil, e nami nuñgoq bosim Qotei aqa anjam palontoqñsim merñgoqñem bati deqa e

mandam qaji powo na anjam palontosaiognem. E anjam kokba laña laña palontosaiognem.

² E endegsi are qaloqnm. E nungo ambleq di sosiy Yesus Kristus aqa anjam segi merngoqnqai. A namburbasq di moiyej anjam di segi ninji merngoqnqai. E degsi are qaloqnm.

³ E nungo ambleq di soqnm bati deqa e singila saiqoji soqnm. Deqa e ulaugetoqnsim ginda gindaqnm.

⁴ Anjam e palontoqnm qaji di e Qotei aqa Mondor aqa singila na palontoqnm. E mandam qaji powo na anjam palontit ninji qusib are bulyqajqa deqa are qalosaiognem.

⁵ Deqa ninji Kristus qa nungo areqalo singilateb di mandam tamo nanjo powo na sai. Di Qotei aqa singila na.

Qotei aqa Mondor na iga powo bole egeqnu

⁶ Bole, Kristen qudei nangi Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub. Deqa iga nangi anjam minjreqnam nangi powo bole eqnub. Powo di mandam qaji powo sai. Tamo kokba padalqa gamq di unub qaji nanjo powo sai dego.

⁷ Di Qotei aqa segi powo nami ulitesoqnej qaji. Powo di iga ubtoqnsim mareqnum. Powo di aqa utru agiende. Tulañ nami Qotei na iga lañ qureq oqwajqa gam gereiyetgej.

⁸ Powo di mandam qaji tamo kokba nangi poinjrosaiqnu. Nangi poinjrej qamu nangi na Tamo Koba lañ qureq di unu qaji a osib namburbasq di qamosai qamu.

⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, "Tamo nanjo nãdamu na lañ

qure qa ingi ingi unosaieqñub. Nanngo dabkala na ingi ingi deqa quosaieqñub. Nanngo areqaloq di ingi ingi di yala sosai. Ingi ingi di Qotei na tamo ungasari a tulan qalaqalaiyeqñub qaji nanngi segi gereiyetñjrej unu. Deqa nanngi oqsib oqab.”

¹⁰ O ijo was kalil, anjam di nami uliesonaqa Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergej. Qotei aqa areqalo uliejunu qaji di Mondor a segi qalie. Qalie kalil agi Mondor aqaq di unu.

¹¹ Tamo bei a tamo bei aqa areqalo qalieqa keresai. Tamo aqa mondor aqa are miligiq di unu qaji a segi aqa areqalo qalie. Dego kere tamo bei a Qotei aqa areqalo qalieqa keresai. Qotei aqa Mondor a segi Qotei aqa areqalo qalie.

¹² O ijo was kalil, iga mandam qaji mondor osai. Iga Mondor agi Qotei aqaq na bej qaji di em. Deqa lan qure qa ingi ingi Qotei na egeqnu qaji di iga qalie. Mondor na ingi ingi di iga osorgeqnu.

¹³ Iga ingi ingi deqa anjam mare mare laqnum. Iga mandam qaji tamo nanngo powo na anjam marosaieqñum. Mondor na iga powo egeqnaqa iga anjam mareqnum. Mondor aqa anjam di iga na tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi minjreqnum.

¹⁴ Tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanngi lan qure qa ingi ingi di oqa keresai. Di kiyaaqa? Nanngi mareqñub, “Ingi ingi di nanari tamo nanngo ingi.” O ijo was kalil, ingi ingi di iga Mondor aqaq na eleneqñum. Deqa tamo ungasari Mondor ti sosai qaji nanngi ingi ingi deqa poinjrqa keresai. Tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi segi ingi ingi deqa poinjrqa kere.

¹⁵ Od, tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi

inji inji kalil geregere pegiyeqnub. Ariya tamo ungasari nanji di mandam tamo bei na peginjrqqa keresai.

¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere? Tamo dego bei sosai.” Ariya iga Kristus aqa areqalo ejunum.

3

Pol Apolos wo nanji Qotei aqa wau tamo bole

¹ O ijo was kalil, e nungo ambleq di soqnem bati deqa ningi Kristus aqa kumbra geregere qalieo-saisoqneb. Ningi angro mom bul soqneb. E na tamo ungasari Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji nanji anjam damu ti minjreqnum. Ariya ningi areqalo namij dauryoqneb deqa e na anjam damu ti ningi merngwa yeqnam ugeiboqnej.

² Ningi angro mom bul soqneb deqa ningi damu uyqa keresai. Deqa e ningi damu anaingosaiognem. E ningi mungum anaingoqnem. Agi bini ningi damu uyqa keresai unub.

³ Ningi areqalo namij dauryoqnsib unub. Agi ningi nungo Kristen was nanji qa are ugeingeqnaqa koba na anjam na qotoqnsib laqneb. Nungo kumbra di jejamu qa kumbra uge. Di mandam tamo nanjo kumbra.

⁴ Agi ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” O ijo was kalil, nungo kumbra di mandam tamo nanjo kumbra.

⁵ Apolos a tamo kiyero? E Pol e segi tamo kiyero? Aqo aiyel Qotei aqa wau tamo segi. Tamo

Koba a na aqo aiyel wau segi segi egej. Deqa iga aqa anjam niŋgi merngonam qusib Yesus qa nunjo areqalo singilateb.

⁶ E wauq di iŋgi yagonam Apolos a iŋgiq di ya atej. Ariya Qotei a segi na iŋgi boletej.

⁷ Deqa tamo iŋgi yageqnu qaji a ñam saiqoji unu. Tamo iŋgiq di ya ateqnu qaji a dego ñam saiqoji unu. Ariya Qotei iŋgi boleteqnu qaji a segi ñam koba ti unu.

⁸ Tamo iŋgi yageqnu qaji wo tamo iŋgiq di ya ateqnu qaji wo nanŋi aiyel ombla Qotei aqa wau ojeqnu. Mondonj Qotei na nanjo wau segi segi pegiyosim awai enjrqas.

⁹ Aqo aiyel Qotei ombla wau ojeqnum. Qotei aqa iŋgi wau agi niŋgi.

Qotei aqa wau tamo nanŋi tal gereiyo qaji tamo bul

Niŋgi Qotei aqa tal bul unub.

¹⁰ Qotei a e qa are boleyosiq wau ebej deqa e tal gereiyo qaji tamo bul unum. E tal gereiyqajqa qalie bole deqa e tal aqa utru atem. E tal aqa utru atem deqa tamo qudei nanŋi olo tal ai gogeq di tal ateqnu. Deqa e nanŋi endegsi minjreqnum, “Niŋgi tal geregere atoqniy.”

¹¹ O ijo was niŋgi qalie, Qotei na Yesus Kristus osiq a tal ai tuma qaji bul tigeltej unu. Deqa tamo qudei na olo tal ai tuma qaji bei ataib. Yesus a segi qujai tal ai tuma qaji bole.

¹² Ariya tamo nanŋi tal ai gogeq di tal atqa oqn-sib gol na ti silva na ti meniŋ naimyo na ti ŋamtan na ti liki na ti iŋgi ñeŋgi aqa sau na ti tal ateqnu.

13 Mondorŋ Qotei na tamo nanŋi peginjro bati-amŋa a ŋamyuwo bulosim tamo kalil nanŋo wau segi segi boleŋ atsim pegiyosim nanŋo wau bole kiyo uge kiyo di unŋas.

14 Tamo qudei nanŋo wau di ŋamyuwo na yugwasai deŋa nanŋi awai bole oqab.

15 Tamo qudei nanŋo wau di ŋamyuwo na yuelenŋas deŋa nanŋo wau kalil torei loumŋas. Ariya tamo nanŋi di padalŋasai. Nanŋi ŋamyuwoŋ di padalŋa jojomoŋnib Qotei na nanŋi dena olo elenŋas.

Ninŋi Qotei aŋa atra tal bul unub

16 Ninŋi Qotei aŋa atra tal bul unub. Qotei aŋa Mondor a nunŋo ambleŋ di unu. Di ninŋi ŋaliesai kiyo?

17 Qotei aŋa atra tal di agi ninŋi. Deŋa tamo bei na atra tal di ugeugeiyŋas di Qotei na kamba tamo di ugeugeiyŋas.

Iga tamo nanŋo ñam soŋtŋasai

18 Ninŋi nunŋo segi jejamu gisanŋyaib. Ninŋi qudei mandam ŋaji powo ti sosib endegsib are ŋaleŋnub kiyo, “E powo koba ti unum”? Di sai. Ninŋi endegsib mariy, “Bole, e nanari tamo.” Degsib marib Qotei na olo powo enŋimŋa dena ninŋi powo bole oqab.

19 Tamo nanŋi mandam tamo nanŋo powo ti unub ŋaji nanŋi Qotei aŋa ŋamŋalaŋ di nanari tamo unub. Agi Qotei aŋa anjam bei nami endegsib nenŋrenŋyeb unu, “Tamo nanŋi mandam tamo nanŋo powo ti unub ŋaji nanŋi kumbra uge uge yeŋnub. Yeŋnab Qotei a kamba nanŋi padalt-njreŋnu.”

20 Anjam bei dego unu,
 “Tamo nanġi mandam tamo nanġo powo ti unub
 qaji nanġo areqalo Tamo Koba a segi qalie.
 A qalie, nanġo areqalo di uge deqa nanġi wau bei
 bei yeq nab ugeinjreqnu.”

21 Deqa ninġi na mandam tamo nanġo ñam soq-
 toqnaib. Inġi inġi kalil di nunġo.

22 Apolos, Pita, e Pol, mandam, ñambile, moiyo,
 inġi inġi kalil bini unub qaji ti inġi inġi kalil
 bunuqna brantelenqab qaji ti di nunġo.

23 Ariya ninġi Kristus aqa. Kristus a Qotei aqa.

4

Qotei a segi na aqa wau tamo nanġi peginjreqnu

1 O ijo was kalil, aqo Apolos wo iga Kristus aqa
 wau tamo. Iga Qotei aqa wau taqateqnum. Gago
 wau agiende. Iga Qotei aqa uli anjam mare mare
 laqnum. Ninġi iga qa degsib are qaloqniy.

2 Ninġi qalie, wau taqato tamo a na wau lanja
 aqa medabu dauryoqnqas. Dego kere e Qotei aqa
 medabu dauryeqnum.

3 Deqa anjam pegiyo tamo bei na kiyo ninġi
 na kiyo ijo kumbra pegiyqab di unġum. E deqa
 yala are qalqasai. E segi dego ijo kumbra pegiyo-
 saieqnum.

4 Ijo kumbra uge bei unu kiyo di e geregere
 poibosai. Ariya e une saiqoji unum degsi marqa
 keresai. Tamo Koba a segi na e pegibqas.

5 Pegiyo bati brantosaiunu deqa ninġi na
 tamo qudei nanġi peginjroqnaib. Ninġi mati
 tariñesoqniqbqa mondoñ Tamo Koba a bosimqa a
 segi na inġi inġi kalil ambruq di uliejunub qaji di

suwanjoq di atqas. Osim tamo kalil nanngo areqalo dego boleq atqas. Yim bati deqa Qotei a gago segi segi kumbra unsim bole kiyo sai kiyo deqa mergwas.

Korin Kristen nanngi nanngo segi ñam soqteqñub

⁶ O ijo was kalil, aqo Apolos wo gago kumbra qa agi e na ningi merngonum. Di kiyaaqa? Ningi Qotei aqa anjam nenngrenq di unu qaji de ti olo anjam qudei ti turtosib diqoqnaib deqa. Osib tamo qudei nanngo ñam soqtoqnsib olo tamo qudei nanngo ñam aguq atoqnaib deqa.

⁷ Ningi gate kokba unub e? Sai. Nunngo inngi bole kiye Qotei na ningi engosai? Nunngo inngi inngi kalil agi Qotei na ningi engej. Deqa ningi kiyaaqa mareqñub, “Iga gago segi singila na inngi inngi kalil di ejunum”? Ningi kiyaaqa nunngo segi ñam soqteqñub?

⁸ Agi ningi are qaleqñub, “Iga inngi inngi kalil kere na unum. Iga ñoro koba ejunum. Deqa iga na Pol Apolos wo nanngi aiyel bunñjrsimqa iga segi mandor kokba bulonum.” O was ningi deqsib are qalaib. Ningi mandor kokba bulonub qamu e ningi qa tulan areboleboleibqoqa Apolos ombila na ningi beterngosim ningi koba na mandor kokba bulonum qamu.

⁹ Ijo areqalo agiende. Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa Qotei na gago ñam tulan aguq atej. Deqa iga tamo uge nanngi bulonum. Tamo uge nanngi agi anjam pegiyo tamo a na une ti qa minjroqnsiq moiyoñjreqnu. Od, a na mandam tamo ti lan angro ti nanngo ñamgalaq di nanngi moiyoñjreqnu. O ijo was kalil, iga tamo uge nanngi di bulonum.

¹⁰ Iga Kristus aqa ñam osi laqnum deqa iga nari tamo bulonum. Ariya ningi powo ti sosib deqa ningi Kristus qa qalie bole. Iga singila saiwoji unum. Ariya ningi singila ti unub. Iga ñam saiwoji unum. Ariya ningi ñam ti unub.

¹¹ Iga nami mam ti ya qar ti soqnem agi bini unum. Iga gara bolesai. Tamo qudei na iga ugeugeiqnub. Iga tal saiwoji.

¹² Iga ñes na ti gago segi ban na ti wauoqnsim unum. Tamo qudei na iga misilingeqnab iga kamba olo nanqi qa pailyeqnum. Tamo qudei na iga ugeugeiqnab iga gulbe di qoboieqnum.

¹³ Tamo qudei na iga yomuieq nab iga kamba olo nanqi anjam bole minjreqnum. Iga tamo sougetejunub qaji nanqi bulonum. Iga tamo ungasari kalil nanqi ñamgalaq di inqi tulan jigat bulosim unum. Iga nami degsi soqnem agi bini unum.

Pol na Korin Kristen nanqi minjrej, “Ningi ijo kumbra dauryiy”

¹⁴ O ijo was, ningi ijo anjam endi sisiosib jemaingwajqa e deqa nenqrenyosai. E nunqo areqalo tingitetngwajqa deqa osim anjam endi nenqrenyonum. Ningi ijo anqro bole. E ningi tulan qalaqalaingeqnum.

¹⁵ Nunqo abu qujai agi e segi. Nunqo abu gargekoba sai. Tamo 10,000 nanqi na Kristus aqa kumbra ningi osorngonqab di unqum. E qujai Kristus Yesus aqa anjam bole ningi mernqonam qusib are bulyeb. Dena e nunqo abuem.

¹⁶ Deqa e ningi endegsi mernqwai. Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy.

¹⁷ Utru deqa e Timoti qarinyonum a nungoq bqo. E nami Tamo Koba aqa anjam Timoti minjnam a are bulyej. Deqa a ijo angro bole. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A nungoq bosim ijo kumbra qa ningi saingim quqwab. Ijo kumbra agiende. E Kristus beteryesosim a dauryeqnum. Ijo kumbra di e na sawa sawa kalilq di Kristen nanngi osornjre-qnum.

¹⁸ Ariya ningi qudei endegsib are qaleqnum, “Pol a gagoq bqasai.” Osib ningi diqoqnsib laqnum.

¹⁹ O was ningi degaib. Tamo Koba a na odbimqa e nungoq urur boqujatqai. Tamo nanngi diqoqnsib laqnum qaji nanngo singila qabe na eqnub di un-qajqa bqai. E nanngo anjam maro laña quqwajqa bqasai.

²⁰ Ningi qalie, Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. A laña anjam maro na iga taqatgosaieqnu. A singila na iga taqatgeqnu.

²¹ Nunngo are kiyersiq unu? E nungoq bosiy niringingosiy tingitngwai kiyo e bosiy ningi qalaqalaingosiy lawo na gereingwai kiyo? Ningi segi mariy.

5

Sambala kumbra a Korin Kristen nanngo ambleq di unu

¹ O ijo was kalil, e anjam bei endegsi quem. Nunngo ambleq di tamo bei a sambala kumbra yeqnu. Aqa sambala kumbra di tulan ugedamu. Tamo nanngi Qotei qaliesai qaji nanngi sambala kumbra deqaji yosaieqnum. Aqa sambala kumbra agiende. A na aqa abu aqa nãun oqnsiq ombla sambalaeqnum.

² Niŋgi aqa sambala kumbra deqa are ugeiŋgosaieqnu, Niŋgi akamosaieqnu. Niŋgi diqoqnsib laqnu. Niŋgi are ugeiŋgej qamu niŋgi tamo di osib nuŋgo ambleq dena taqal waiyeb qamu.

³ E niŋgi koba na sosai. E isaq endi unum. Ariya niŋgi ijo are miligiq di unub deqa e niŋgi ti sobulejunum. Deqa e sambala tamo di aqa une qa pegiyonum koboqo.

⁴ E niŋgi endegsi merŋgwai. Niŋgi gago Tamo Koba Yesus aqa ñam na korooiy. Yim koroq di e niŋgi ti sobulitqa Tamo Koba Yesus aqa siŋgila dego nuŋgoq di sqas.

⁵ Niŋgi koroesosibqa tamo di ojsib Satan aqa baŋq di atibqa Satan na a osim aqa jejamu gulbe yqas. Yim mondoŋ Tamo Koba Yesus a baqajqa batiamqa Qotei na tamo di aqa qunuŋ olo oqas.

Pol na Kristen naŋgi minjrej, “Niŋgi tamo uge di wiyiy”

⁶ Niŋgi nuŋgo segi ñam soqteqnu di kumbra bolesai. Niŋgi qalie, tamo naŋgi sum kiñala oqnsib bem ti bulyeqnuq bem tiyekritoqnsiq tulan kobaqujaeqnu.

⁷ Deqa ijo was kalil, niŋgi bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atiy. Osib dena niŋgi olo bem bunuj bulosib sum saiqoji sqab. E qalieonum, niŋgi sum saiqoji unub koboqo. Di kiyaqa? Jeu tamo naŋgi na Kristus qalnab a kaja du bulosiq gago une qa moisiq aqa leŋ aiyej. Juda naŋgo yori bati koba qa naŋgi Yesus degyeb.

⁸ Deqa iga yori bati koba di unqom. Unsim bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atsim olo bem

bunuj sum saiqoji unu qaji di oqom. Sum namij di kumbra uge ti une ti sigitejunu. Bem bunuj sum saiqoji unu qaji di are bole ti anjam bole ti sigitejunu.

⁹ E nami anjam endegsi nenjrenjyosim nunjoq qarinyem, “Ningi sambala tamo nanji koba na laqnaib.”

¹⁰ O ijo was, e na tamo Yesus qaliesai qaji nanji qa ninji degsi mernjosai. Ningi nanji koba na laqnqa kere. Tamo sambalaeqnub qaji nanji ti tamo ñoro qa maunjqnu qaji nanji ti tamo gisan na silali eqnub qaji nanji ti tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nanji ti ninji nanji koba na laqajqa e deqa ninji saidngosai. Ningi nanji koba na laqasai di ninji torei mandam uratqab. Di keresai.

¹¹ Ariya tamo bei a marqas, “E nunjo Kristen was bole.” Osim a olo sambala kumbra yqas kiyo, tamo bei aqa ñoro qa maulyqas kiyo, gisan qotei qa louqas kiyo, tamo nanji misilinjrqas kiyo, ya uge uyoqnsim nanarioqnqas kiyo, gisan na tamo nanjo silali yainjqas kiyo a kumbra degyimqa ninji a ombla laqnaib. Ningi a ombla inji uyoqnaib dego. Agi e nami anjam deqa nenjrenjyosim nunjoq qarinyem.

¹²⁻¹³ Deqa e na tamo Yesus qaliesai qaji nanjo une qa peginjrqai e? Sai. Di ijo wau sai. Di Qotei aqa wau. Ariya Kristen nango une qa peginjrqajqa wau di nunjo wau tintin. Deqa ninji tamo uge di osib nunjo ambleq dena taqal waiiyi.

6

Ningi nunjo Kristen was bei osib anjam pegiyo

talq gilab

¹ Niŋgi qudei kumbra uge endegsib yeqñub. Niŋgi nuŋgo Kristen was bei qa anjam soqñim a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji naŋgo ulatamuq di tigeltqab. Niŋgi a osib Qotei aqa tamo uŋgasari naŋgo ulatamuq di tigeltqab di kere. Ariya niŋgi degyosaieqñub. Nuŋgo kumbra uge deqa niŋgi jemaŋgosaieqñu.

² Iga Qotei aqa segi tamo uŋgasari unum deqa mondoŋ iga na tamo kalil mandamq endi unub qaji naŋgo une qa peginjrqom. Di niŋgi qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa kiyaaqa niŋgi nuŋgo Kristen was naŋgo anjam kiñilala qudei qa naŋgi peginjrqa keresai?

³ Mondoŋ iga laŋ angro naŋgo une qa dego peginjrqom. Niŋgi di qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa e endegsi are qalonum, iga mandamq endi gago Kristen was naŋgo anjam kalil dego pegiyqa kere.

⁴ Deqa niŋgi Kristen was bei qa anjam soqñim kiyaaqa niŋgi na a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji naŋgoq gilqab? Anjam pegiyo tamo naŋgi di Kristen tamo sai.

⁵ E anjam endi niŋgi merngonum. Di kiyaaqa? Niŋgi nuŋgo kumbra uge deqa jemaŋgim uratqajqa deqa. Nuŋgo ambleq di powo tamo bei unu kiyo? Sqas di Kristen was bei a was bei qa anjam soqñim powo tamo dena naŋgo anjam pegiyqa kere.

⁶ Kiyaaqa Kristen was bei a was bei osim anjam pegiyo tamo Yesus qa naŋgo areqalo siŋgilatosai qaji naŋgoq gilsim naŋgo ulatamuq di tigeltqas?

⁷ Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo nanqoq gilqab di kumbra uge. Nungo kumbra dena ningi Yesus dauryqajqa uratosib ulonqab. Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim, unqum, ningi a uratib une enqem. Osim nungo inqi inqi bajin'em.

⁸ Ariya ningi degyosaieq'nub. Ningi segi kamba olo nungo Kristen was nanqi kumbra uge enjroq'n-sib nanqo inqi inqi gisan na yainjreq'nub.

⁹⁻¹⁰ Tamo unqasari kumbra uge uge yeq'nub qaji nanqi Qotei na taqatnjrsim nanqo Mandor Koba sqasai. Di ningi qaliesai kiyo? O ijo was ningi na nungo segi jejamu gisan'yaib. Tamo sambala kumbra yeq'nub qaji nanqi ti, tamo gisan qotei qa loueq'nub qaji nanqi ti, tamo was bei aqa n'au' jejamu ojeteq'nub qaji nanqi ti, tamo un' wo n'ere'qqa uratoq'n-sib olo tamo bei bei wo n'ere'q'nub qaji nanqi ti, bajin' tamo nanqi ti, tamo was bei aqa inqi inqi qa mamaulnjreq'nu qaji nanqi ti, tamo ya uge uyoq'n-sib nanarieq'nub qaji nanqi ti, tamo was bei yomuiyeq'nub qaji nanqi ti, tamo was bei aqa silali gisan na yaiyeq'nub qaji nanqi ti, tamo deqaji kalil nanqi Qotei na taqatnjrsim nanqo Mandor Koba sqasai.

¹¹ Nami ningi qudei tamo uge deqaji soqneb. Ariya bunuqna Qotei na nungo are miligi yansetngosiq'a ningi aqa segi kumbra boleq di atej. Atsiqa Tamo Koba Yesus Kristus aqa n'am na ti gago Qotei aqa Mondor aqa singila na ti ningi tamo bole une saiqoji qa mern'gej.

Nunqo jejamu a Qotei aqa Mondor aqa atra tal bul unu

12 Kristen qudei nan̄gi mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nan̄gi bole mareqnub. Ariya e kumbra qudei yoqn̄qai dena e aqaryaibqa keresai. Od, e kumbra gargekoba yqa kere. Ariya e kumbra bei aqa sorgomq di sqasai.

13 Tamo qudei nan̄gi mareqnub, “In̄gi uyo aqa wau agi aisim meneq di sqas. Mene aqa wau agi in̄gi uyqas.” Di nan̄gi bole mareqnub. Ariya mon-don̄ Qotei na in̄gi uyo ti mene ti di torei kobotqas. Gago jejamu di sambala kumbra yqajqa sai. Gago jejamu di Tamo Koba aqa. A segi na taqateqnu.

14 Qotei aqa singila na a Tamo Koba olo subq na tigeltj. Deqa mondon̄ a na iga dego tigeltgwas.

15 Nun̄go jejamu di Kristus aqa jejamu qujai. Di nin̄gi qaliesai kiyo? Deqa e Kristus aqa jejamu osiy sambala un̄a aqa jejamuq di betertqai di kumbra bolesai.

16 Tamo bei a sambala un̄a wo beterrqab di a un̄a de wo jejamu qujaitosib sqab. Di nin̄gi qaliesai kiyo? Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Tamo bei aqa n̄aūn̄ wo beterosib nan̄gi jejamu qujaitosib sqab.”

17 Ariya tamo bei a Tamo Koba Yesus wo beterrqab di nan̄gi aiyel Mondor qujai ti sqab.

18 Deqa ijo was, nin̄gi gaigai sambala kumbra uratoqnsib isaq giloqniy. Une kalil tamo nan̄gi yeqnub qaji di nan̄go jejamuq di beterosaieqnu. Ariya sambala kumbra a tamo nan̄go jejamuq di beteroqnsiq nan̄go jejamu ugeteqnu.

19 Nun̄go jejamu di Mondor Bole aqa atra tal bul unu. Qotei a segi na Mondor di nin̄gi en̄gej deqa a nun̄go are miligiq di unu. Nin̄gi di qaliesai kiyo?

Nunngo jejamu di nunngo segi jejamu sai. Di Qotei aqa jejamu.

²⁰ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej. Deqa kumbra kalil ningi yeqnub qaji di ningi Qotei aqa ñam soqtqa are qaloqnsib yoqniy.

7

Uña oqajqa anjam

¹ Ariya anjam qudei ningi nengrenyosib ijoq qarinyeb qaji deqa kamba merngwai. Anjam bei agi uña oqajqa anjam. Deqa merngwai. Tamo nanngi lanja sosib uña oqa uratqab di kumbra bole.

² Ariya sambala kumbra kobaaim deqa ningi segi segi uña oiy. Uña ningi dego segi segi tamo oiy.

³ Tamo aqa jejamu di aqa ñaun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq. Uña aqa jejamu di dego aqa gumbulun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq.

⁴ Uñgasari nanngi na nanngo segi jejamu taqato-saieqnub. Nanngo jejamu di nanngo gumbulun na taqateqnub. Tamo nanngi dego nanngo segi jejamu taqatosaeqnub. Nanngo jejamu di nanngo ñaun na taqateqnub.

⁵ Deqa ningi nunngo jejamu getentaib. Ariya bati bei ningi nunngo uña wo ombla areqalo qujaitosib pailyqa bati atsib di ningi nunngo jejamu getentosib pailyoqniy. Bunuqna pailyo bati koboamqa ningi nunngo jejamu olo turtiy. Ningi nunngo segi jejamu geregere taqatqa keresai deqa Satan na ningi osim sambala kumbraq di olo breingö uge.

⁶ Ijo anjam di e ningi aqaryaingwa osim deqa merngonum. E sinjala na merngosai.

⁷ Ijo are endegsi unu. Tamo kalil nanği e bul laņa sqab di bole. Ariya Qotei na tamo nanği singila segi segi enjreqnu. A na tamo qudei nanği singila bei enjreqnu. Osiqa tamo qudei nanği singila bei enjreqnu.

⁸ Ariya tamo uņa osai qaji nanği ti uņa tamo osai qaji nanği ti e na anjam endegsi minjrқai. Uņa qobul nanği dego e na anjam endegsi minjrқai. Niņgi e bul laņa sqab di bolequja.

⁹ Ariya niņgi nuņgo segi jejamu taqatqa kere-saiamqa niņgi uņa oiy. Niņgi tamo oiy. Niņgi sambala kumbra yqajqa are tulaņ prugņgoqņqas di kumbra bolesai.

¹⁰ Niņgi tamo ti uņa ti unub qaji e na anjam endegsi mernęwai. E segi na mernęwasai. Tamo Koba a dego niņgi mernęwas. Anjam agiende. Uņa nanği na naņgo tamo nanği uratņjraib.

¹¹ Ariya uņa bei na aqa tamo uratqas di a olo tamo bei aiq. A laņa soqnem. Saiamqa a na aqa tamo nami uratej qaji di olo eme. Tamo nanği dego naņgo uņa nanği uratņjraib.

¹² Niņgi qudei e na anjam endegsi mernęwai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E segi na mernęwai. Ni Kristen tamo. Ariya ino ņauņ a Kristen uņa sai. Di uņgum. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqņim ni a urataim.

¹³ E uņa nanği dego anjam di minjrқai. Ni Kristen uņa. Ariya ino gumbuluņ a Kristen tamo sai. Di dego uņgum. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqņim ni a urataim.

¹⁴ Niņgi quiy. Tamo bei a Yesus qa aqa areqalo siņgilatosaiosim Kristen uņa oqas. Kumbra dena a Kristen naņgo miligiq aisim Qotei aqa jojomq

di sqas. Uña bei dego a Yesus qa aqa areqalo siŋgilatosaosim Kristen tamo oqas. Kumbra dena a Kristen nanŋo miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Degsi sosai qamu nanŋo anŋro nanŋi Qotei aqa ŋamgalaq di jiga ti so qamu. Ariya nanŋi Kristen nanŋo miligiq di unub deqa nanŋo anŋro nanŋi Qotei aqa jojomq di unub.

¹⁵ Ariya Kristen tamo bei aqa uña a Yesus qa aqa areqalo siŋgilatosa deqa uña dena a uratqa marsim uratem. Tamo a deqa gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Kristen uña dego aqa tamo a Yesus qa aqa areqalo siŋgilatosa deqa tamo dena a uratqa marsim uratem. Uña a dego gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Qotei a niŋgi kalil koba na geregere lawo na sqajqa osiq metŋgeqnu. Deqa niŋgi ijo anjam di dauryiy.

¹⁶ O Kristen uña, ni ino gumbulun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai. O Kristen tamo, ni dego ino ŋaun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai.

Qotei na iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej

¹⁷ Qotei na nami iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej deqa iga gam di dauryoqnsim sqom. Gam kiye Qotei na iga dauryqa metgej qaji di segi dauryqom. Ijo anjam di e na Kristen tamo unŋasari qure qure kalilq di unub qaji nanŋi minjre minjre laqnum.

¹⁸ Niŋgi qudei nami mulun aisib sonabqa Qotei na niŋgi metŋgej deqa niŋgi degsib soqniy. Niŋgi

qudei nami muluᅇ aiyosai sonabqa Qotei na niᅇgi metᅇgej deqa niᅇgi dego degsib soqniy.

¹⁹ Niᅇgi nami muluᅇ aiyeb kiyo niᅇgi muluᅇ aiyosai kiyo di laᅇa. Niᅇgi Qotei aqa dal anjam dauryqab di kumbra bole utru ti.

²⁰ Iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim sqom.

²¹ Niᅇgi qudei kaᅇgal tamo sonabqa Qotei na niᅇgi metᅇgej. Ariya niᅇgi deqa are gulbeᅇᅇgaiq. Niᅇgi kaᅇgal tamo soqniy. Bunuqna niᅇgi kaᅇgal tamo sqa uratosib olo nuᅇgo segi wau ojqa gam soqnimqa degyiy.

²² Tamo naᅇgi kaᅇgal tamo sonabqa Qotei na metᅇnrej qaji naᅇgi Tamo Koba aqa. Deqa naᅇgi aqa ᅇamgalaq di kaᅇgal tamo sosai. Dego kere tamo naᅇgi kaᅇgal tamo sosai sonabqa Qotei na metᅇnrej qaji naᅇgi olo Kristus aqa kaᅇgal tamo unub.

²³ Qotei a awai kobaquja na niᅇgi awaiᅇgej deqa niᅇgi mandam tamo bei aqa kaᅇgal tamo saib.

²⁴ O ijo was kalil, iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim olo Qotei ombla sqom.

Pol a tamo uᅇa osai qaji naᅇgi ti uᅇa tamo osai qaji naᅇgi ti anjam minᅇrej

²⁵ Ariya e na tamo uᅇa osai qaji naᅇgi ti uᅇa tamo osai qaji naᅇgi ti anjam bei minᅇrᅇai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E ijo segi areqalo na naᅇgi minᅇrᅇai. Qotei a e qa dulej deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁶ E endegsi are qalonum. Bini bati endi gulbe kokba bqa jojomeqᅇnub. Deqa niᅇgi kalil kiyersib unub degsib olo soqniy.

²⁷ Ningi unja ti unub qaji ningi deqsib soqniy. Ningi nunjo unja uratqa gam njaib. Ningi unja osai qaji ningi dego deqsib soqniy. Ningi unja oqa are qalaib.

²⁸ Ningi unja ti tamo ti oqab di ningi une yosai. Dungenge nanqi dego tamo oqab di nanqi une yosai. Ariya tamo unja ejunub qaji nanqi ti unja tamo ejunub qaji nanqi ti gulbe itoqnqab. Nanqi gulbe di itaib deqa e na anjam endi nanqi minjronum.

²⁹ O ijo was kalil, diño bati jomqo deqa e na ningi endegsi mernjwai. Tamo unja ti unub qaji nanqi unja saiqoji so bul soqnebe.

³⁰ Tamo akameqñub qaji nanqi akamosai bul soqnebe. Tamo areboleboleinjreqnu qaji nanqi areboleboleinjrosai bul soqnebe. Tamo ingi ingi awaiyeqñub qaji nanqi ingi ingi saiqoji so bul soqnebe.

³¹ Tamo mandam qa ingi ingi qa waueqñub qaji nanqi ingi ingi qa wauosai bul soqnebe. Ningi qalie, sokiñala mandam ti ingi ingi kalil ti torei koboekritqab.

³² Ijo are endegsi unu. Ningi mandam qa ingi ingi qa are qaloqñab. Ningi qalie, tamo unja ti sosai qaji nanqi Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqñub. Deqa kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqñub qaji di nanqi yeqñub.

³³ Ariya tamo unja ti unub qaji nanqi mandam qa ingi ingi qa are qaleqñub. Deqa kumbra kalil nango unja a areareteqñub qaji di nanqi yeqñub.

³⁴ Deqa nanqi areqalo aiye aiyelteqñub. Dungenge nanqi ti unja tamo osai qaji nanqi ti dego Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are

qaleqñub. Deqa nanği nanğo segi jejamu ti qununğ ti torei Qotei yekriteqñub. Ariya unğa tamo ti unub qaji nanği mandam qa inği inği qa are qaleqñub. Deqa kumbra kalil nanğo tamo a areareteqñu qaji di nanği yeqñub.

³⁵ E ninği aqaryainğwa osim deqa anjam di merñgonum. E ninği gulbe enğwa osim anjam di merñgosai. Deqa ninği quiy. Ningi kumbra bole bole dauryoqñsib gaigai Tamo Koba aqa wau ojoqñiy. Mandam qa inği inği na ninği titñgaiq.

³⁶ Tamo bei aqa dunğe a kobaqujaosim tamo oqa kereamqa a endegsi are qalqas, “Ijo dunğe a laña sqa keresai. Deqa unğum, a tamo em. E na a tamo oqa getentqasai.” A degsi are qalqas di kere. A une atosai.

³⁷ Ariya tamo bei aqa are miligiq di siñgilaosim marqas, “E bole qalieonum, ijo dunğe a laña sqa kere. Deqa e na getentqai. Yim a tamo oqasai.” A degsi marsimqa aqa segi areqalo dauryosim aqa dunğe getentqas di kere. A dego une atosai.

³⁸ Deqa tamo bei na aqa dunğe odyim a tamo oqas di a kumbra bole yqo. Ariya tamo bei na aqa dunğe getentim a tamo oqasai di a kumbra tulañ boledamu yqo.

³⁹ Unğa bei aqa tamo a moiyoşaisoqñimqa unğa dena a uratqa keresai. Aqa tamo a moiyimqa a olo tamo bei oqa are soqñim a na oqa kere. Ariya a Kristen tamo segi em.

⁴⁰ Ijo areqalo agiende. A olo tamo bei oqa uratosim laña sqas di a areboleboleiyqas. Qotei aqa Mondor ijoq di unu deqa e anjam di ninği merñgonum.

8

Sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra

¹ O ijo was kalil, e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi mernḡwai. Bole, iga kalil powo ti unum. Ariya iga olo diqoqn-sim gago segi ñam soqtoqnqom di uge. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryosim gago Kristen was nanḡi siḡilatnjroqnqom di kere.

² Tamo bei a marqas, “E powo ti unum.” A degsi marqo deqa iga qalieonum, aqa powo kere-osaiunu.

³ Ariya tamo bei a Qotei qalaqalaiyoqnqas di Qotei a tamo deqa poiyyas.

⁴ Deqa e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi endegsi mernḡwai. Mandamq endi sulum nanḡi unub di nanḡi gisaḡ qotei laḡa sigite-qnub. Iga qalie, Qotei bole a segi qujai unu. Qotei bei sosai.

⁵ Tamo qudei nanḡi mareqnub, “Qotei gargekoba unub. Tamo kokba dego gargekoba unub.” Tamo qudei nanḡi degsib mareqnub di unḡum. Lanq di, mandamq di qotei deqaji nanḡi unub di laḡa.

⁶ Iga qalieonum, Qotei qujai unu. A gago Abu. A ingi ingi kalil qa utru. Iga aqa segi tamo unḡasari tiḡtiḡ unum. Tamo Koba qujai dego unu. Di Yesus Kristus. A ingi ingi kalil atelenjej. Iga kalil aqaq dena ḡambile em.

⁷ Ariya Kristen qudei nanḡi anjam deqa geregere poinjrosai unu. Nanḡi nami ingi uyo elenjoqnsib gisaḡ qotei nanḡo sulum atrainjroqneb. Deqa bini nanḡi ingi di uyqa oqnsib are gulbeinjreqnaqa endegsib are qaleqnub, “Iga

sulum atrainjro qaji ingi di uyqom di iga sulum nanği olo atrainjrobulqom. Dena iga une oqom.” Nanği degsib are qaleqnub.

⁸ Bole, gago ingi uyo na iga Qotei aqa areq gilqa keresai. Iga ingi getentqom dena iga Qotei aqa nğamgalaq di une ti sqasai. Iga ingi uyqom dena iga tamobole sqasai dego.

⁹ Ninği geregere are qaliy. Ninği ingi bei uyqa are soqnim uyyi. Di une sai. Ariya ninği ingi di uyibqa Kristen was qudei powo bole osai qaji nanği ninği nunğsib dena ulonğosib uneq aiqab di uge. Deqa unğum, ninği ingi di uyaib.

¹⁰ Ninği powo bole ti unub qaji ninği sulum nanğoa atra tal miligiq gilsib dia ingi uyoqnib Kristen was bei powo bole osai qaji a bosim ninği nunğsimqa a endegsi are qalqas, “Kristen was nanği ingi di uyeqnub deqa unğum, e dego uyqai.” Osim a ulonğosim uneq aiqas.

¹¹ Nunğoa powo dena ninği na was bei di powo bole osai qaji a uneq waiyonub. Ninği qalie, Kristus a was deqa moiyej.

¹² Deqa ninği quiy. Ninği na Kristen was nanği uneq breinjrsib nanğoa areqalo Kristus qa sinğilateb qaji di ugetetnrqab di ninği Kristus dego une yonub.

¹³ Deqa e damu uyitqa dena ijo was a uneq aiqas di e olo damu uyqasai. Ijo was a ulonğosim uneq aiyaim deqa e damu uratqai.

9

Pol a Yesus aqa wau ojoqnej dena a silali osaio-qnej

¹ Ningi ijo kumbra uniy. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E Qotei aqa anjam maro tamo bole. E gago Tamo Koba Yesus unem. E aqa wau ojoqnem dena ningi are bulyeb. Ningi ijo kumbra deqa qaliesai kiyo?

² Tamo qudei nanqi mareqnuv, “Pol a Qotei aqa anjam maro tamo bolesai.” Nanqi degsib mareqnuv di unqum. Ningi segi e qa qalie. E nami Tamo Koba aqa anjam ningi mernqonam qusib are bulyeb. Deqa ningi qalie, e Qotei aqa anjam maro tamo bole.

³ Tamo qudei nanqi ijo kumbra pegiyeqnuv deqa e na kamba endegsi minjreqnum.

⁴ Iga Qotei aqa anjam mare mare laqnum dena iga silali osim gago segi ingi ti ya ti uyqa kere.

⁵ Iga unja oqa are soqnim Kristen unja osim laqnqa kere. Agi Pita a unja oqnsiq laqnu. A segi sai. Qotei aqa anjam maro tamo qudei ti Tamo Koba aqa was nanqi ti dego unja oqnsib laqnuv.

⁶ Ningi quiy. Qotei aqa anjam maro tamo kalil nanqi silali wau uratoqnsib Qotei aqa wau ojeqnuv. Deqa aqo Barnabas wo dego silali wau uratqa kere.

⁷ Ningi qalie, qoto tamo bei a qotqas di a silali oqas. A aqa segi silali wau ojqsai. Tamo bei a ingi yagwas di a ingi meli osim uyqas. Tamo bei a kaja nanqi taqatnjrqas di a mungum qaq osim uyqas.

⁸ E mandam tamo nanqo areqalo dauryosim anjam di mernqosai. Anjam di Qotei aqa dal anjamq di dego unu.

⁹ Agi Moses a nami dal anjam bei endegsi nenqrenyej, “Makau nanqi ingi ñenqi paraparaiy-oqnsib aqa sau taqal ateqnuv. Deqa nanqi ingi

ñenği aqa damu uyqa yoqnib niñgi na nanği said-njraib.” O ijo was, Qotei a makau nanği qa are qalsiq anjam di marej kiyo? Sai. ¹⁰ A iga qa osiqa anjam di marej. Od, Moses a iga qa osiqa anjam di nenğrenyej. Niñgi are qaliy. Tamo bei a inği yagwas di inği meliamqa a osim uyqas. Tamo bei a inği ñenği ñoqoryosim damu segitqas di a damu osim uyqas.

¹¹ O ijo was, iga Qotei aqa anjam qa niñgi aqaryaingoqnem di nungo qunun qa. Deqa niñgi na kamba jejamu qa inği inği qa iga aqaryaigwajqa mernğwom di iga une yosai. Iga nungo are miligiq di Mondor aqa inği yagobulem. Inği di meliqo deqa niñgi na olo otorosib jejamu qa inği inği egwajqa mernğwom di iga une yosai.

¹² Tamo qudei nanği Qotei aqa anjam qa niñgi aqaryaingeqnub deqa nanği nungoq dena olo silali inği inği yaiñgeqnub. Deqa iga dego nungoq dena silali inği inği yaiñgwa kere.

Ariya iga Kristus aqa anjam bole ugetaim deqa iga nungoq dena silali inği inği yaiñgwa uratem. Osim dena iga gulbe gargekoba qoboioqnem.

¹³ Atra tamo nanği atra talq dena inği oqnsib uyeqnub. Tamo nanği atra bijal taqateqnub qaji nanği atra bijalq dena atraiyqa wagme oqnsib uyeqnub. Niñgi di qaliesai kiyo?

¹⁴ Dego kere Tamo Koba a endegsi marej, “Tamo nanği Qotei aqa anjam bole mare mare laqnub qaji nanği dena silali oqnsib nanço segi inği awaiy-oqnsib uyoqnqab.”

¹⁵ Ariya e nungo inği bei yaiñgwa osim anjam endi nenğrenyosai. E nungoq dena silali inği

inji yaingwa uratem agi bini unum. Degsi sosiy e moiqai. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqnu. Deqa tamo bei na ijo kumbra di olo uge qa maraiq.

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnum deqa e ijo segi ñam soqtqa keresai. Qotei na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqñqai. E wau di uratqa keresai. Uratqai di Qotei na e gulbe ebqas.

¹⁷ E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laosaeqnum. E Qotei aqa wau tamo unum deqa e aqa areqalo dauryoqnsim aqa anjam mare mare laqnum. E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laqnum qamu e dena silali inji inji eqnum qamu.

¹⁸ Deqa e awai kiye oqai? Ijo awai agiende. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnsim dena e silali oqa urateqnum. Ijo awai bole agide. Bole, e silali oqa kere. Ariya e oqa urateqnum. E laña tamo unğasari nanği Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Ijo awai bole agide.

Pol a tamo unğasari kalil nanço kanğal tamo soqnej

¹⁹ E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. Di unğum, e ijo segi areqalo na tamo kalil nanço sorgomq di sosim nanği kanğalnjqreqnum. E degyeqnum. Di kiyaqa? E tamo gargekoba nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa.

²⁰ Deqa e Juda nanço kumbra dauryeqnum. Di kiyaqa? E nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği

elenqajqa deqa. Tamo nanği dal anjam aqa sorgomq di unub qaji nanço kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam aqa sorgomq di sobulejunum. Bole, e segi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ariya e nanço kumbra di dauryeqnum. Di kiyaca? E nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa.

²¹ Tamo nanği dal anjam saiçoji unub qaji nanço kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam saiçoji sobulejunum. Bole, e Qotei aqa dal anjam ti unum. Agi e Kristus aqa dal anjam aqa sorgomq di unum. Ariya e tamo nanği dal anjam saiçoji unub qaji nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa e nanço kumbra dauryeqnum.

²² Tamo singila saiçoji unub qaji nanço kumbra dego e dauryoqnsim singila saiçoji sobulejunum. Di kiyaca? E nanği are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa. O ijo was ninği quiy. E tamo kalil nanço sorgomq di sosim nanço kumbra dauryeqnum. Di kiyaca? E nanği qudei are bulyetnjroqnit Qotei na nanği elenqajqa deqa.

²³ E Yesus aqa anjam bole qa are qaloqnsim deqa kumbra kalil di yeqnum. Deqa mondon Yesus na awai boledamu e ebqas. Tamo kalil Yesus aqa anjam bole qa nanço areqalo singilateqnum qaji nanği dego awai di oqab.

Iga lan qure qaji awai oqajqa deqa gurgurqom

²⁴ E mandam tamo nanço alan qa merngwai. Tamo nanği gurguroqnsib bubunqnum di nanği awai oqajqa deqa. Ariya tamo qujai a segi na nanği kalil bunjrsim awai oqas. Dego kere ninği

lan qure qaji awai oqa marsib singila na gurguro-qniy.

²⁵ Tamo gurgureqñub qaji nanği awai oqa marsib gurgur qalieqa osib nanço segi jejamu qaloqñsib singilateqñub. Deqa gurgur batiamqa nanği singila na gurgurqab. Nanço awai di mandam qaji awai. Deqa nanço awai di koboqas. Ariya lan qure qaji awai iga oqa mareqñum di koboqasai. Di gaigai sqas.

²⁶ Deqa e ururoqñsim lanqa lanqaq di nam atosai eqñum. E awai bole di koqyoqñsim urureqñum. E qoto tamo bul unum deqa e lanqa lanqaq di ijo ban waiyosaieqñum. E tamo qalqajqa deqa ijo ban tiñsim gegerere waiyeqñum.

²⁷ E ijo segi jejamu qaloqñsim gegerere taqatoqñsim dena e singila eqñum. Di yawo anjam. Aqa utru agiende. Tamo unğasari nanği lan qure qaji awai oqajqa deqa e na Yesus aqa anjam bole nanği minjre minjre laqñum. Ariya e segi dego awai di osaiam deqa e singila na waueqñum.

10

Iga kumbra uge uge dauryqajqa are prugwasai

¹ O ijo was ninği ijo anjam endeqa gegerere poingem. Nami gago moma nanği wadau sawaq di laqñabqa Qotei a lanbi miligiq di sosiqa nanği gam osornjroqnej. Bati di nanği Yuwal Lent di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb.

² Nanği kalil Moses dauryeb deqa nanği lanbi ti Yuwal Lent ti dena yanso obuleb.

³ Bati deqa Qotei aqa Mondor a lan goge na nanği kalil inği anainjre qnaq uyoqñeb.

⁴ Ya dego Mondor na nan̄gi kalil anainjreqnaq uyoqneb. Mondor na nan̄gi meniñ bei osornjr-naqa meniñ dena ya branteqnaqa nan̄gi uyoqneb. Meniñ di wadau sawaq di nan̄gi daurnjrsiq giloqnej. Meniñ di agi Kristus.

⁵ Ariya Qotei a nan̄gi qa arearetosaiioqnej. Deqa a wadau sawaq di nan̄gi gargekoba ñumnaq moreñeb.

⁶ Qotei na nan̄gi ñumnaq moreñeb. Di kiyaaqa? Iga bini unum qaji iga ulaosim nan̄go kumbra uge dauryqa are pruggaim deqa.

⁷ Deqa ijo was kalil, niñgi gisañ qotei nan̄gi qa louoqnaib. Agi gago moma qudei nan̄gi gisañ qotei nan̄gi qa louoqneb. Qotei aqa anjam bei nan̄gi qa endegsib neñgrenyeb unu, “Nan̄gi nan̄go segi jejamu qa areboleboleinjreqnaq in̄gi ti ya ti uyoqnsib alañoqneb.”

⁸ O ijo was kalil, iga sambala kumbra dego yqasai. Agi gago moma qudei nan̄gi sambala kumbra yoqneb deqa bati qujai qa Qotei na 23,000 tamo uñgasari nan̄gi ñumnaq moreñeb.

⁹ Iga Tamo Koba aqa siñgila laña tenemtqa osim a gisañyqasai dego. Agi gago moma qudei nan̄gi degyoqneb deqa Qotei na amal uge qarinjrnnaqa bosib nan̄gi uñinjrnab moreñeb.

¹⁰ Iga Qotei ñirin̄tqasai dego. Agi gago moma qudei nan̄gi degyoqneb deqa Qotei na padalto qaji lañ angro bei qarinyonaq aisiq nan̄gi padaltnjrej.

¹¹ Qotei na gago moma nan̄gi degsi ñolawotnjrej. Onaqa Moses a anjam di neñgrenyonaq soqnej. Iga diño bati jojomyonum deqa iga anjam di sisiyosim ulaosim gago moma nan̄go kumbra uge dauryqa uratqom.

12 Tamo bei a endegsi are qalqas, “E singila na tigelejunum.” Ariya a olo geregere ñam ateme. A ulon̄osim uneq aiyo uge.

13 Gulbe kalil nun̄goq di branteqnu qaji di mandam tamo kalil nan̄goq di dego branteqnu. Qotei a tamo bole unu deqa a niñgi uratngwasai. A marimqa gulbe di aqa singila na nun̄go singila bunyqasai. Qotei na gam waqtetngoqnimqa niñgi gulbe di britoqnsib singila na tigelesqab.

Iga Qotei bole ti mondor uge nan̄gi ti turtnjrsim binjnrqa keresai

14 Deqa ijo was bole, niñgi gisañ qotei nan̄gi qa louoqnaib. Niñgi nan̄gi torei uratnjrsib isaq giliy.

15 Niñgi powo ti unub deqa e na anjam di niñgi mern̄gonum. Deqa niñgi ijo anjam di qusib geregere pegiyiy.

16 E niñgi ben̄gem qa anjam mern̄gwai. Iga Qotei pailyoqnsim wain gamban̄ uyeqnum di iga Kristus aqa leñ aiyej qaji deqa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum. Iga bem giñgenyoqnsim uyeqnum di iga Kristus aqa jejamu qa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum.

17 Bem qujai unu agi Kristus aqa jejamu. Deqa iga kalil koba na korooqnsim bem qujai di uyeqnum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai.

18 Niñgi Israel nan̄go kumbra qa are qaliy. Israel nan̄gi atra bijalq di damu koitoqnsib oto bei Qotei atraiyoqnsib olo oto bei uyeqnum. Nan̄go kumbra dena nan̄gi Qotei ombla korooqnsib damu uyeqnum.

19 Sulum nan̄gi qotei bole edegaib. Sulum atrainjro qaji in̄gi di atraiyqa in̄gi bole edegaib.

²⁰ Ingi di sawa bei bei qaji nanği na oqnsib mon-dor uge nanği atrainjreqnub. Nanği Qotei bole atraiyosaieqnub. Nanği Qotei qaliesai deqa nanği kumbra di yeqnub. Deqa ijo was ninği kumbra di uratiy. Uratqasai di ninği mondor uge nanği ti beteqab.

²¹ Ninği Tamo Koba aqa wain gambañ ti mondor uge nanço wain gambañ ti di turtoqnsib dena uyoqnaib. Ninği Tamo Koba aqa atra bijal ti mondor uge nanço atra bijal ti di dego turtoqnsib dena uyoqnaib.

²² Iga kumbra degyqom di iga Tamo Koba aqa are ugetetim a iga qa minjin oqwas. Gago siñgila na Qotei aqa siñgila bunyqa kere e? Keresai.

Iga bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²³ Kristen qudei nanği mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nanği bole mareqnub. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga aqaryaigwa keresai. Od, iga kumbra gargekoba yqa kere. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga siñgilaqasai.

²⁴ Iga gago segi jexamu aqaryaiyqajqa are qalqasai. Iga tamo kalil nanği qa are qaloqnsim nanği aqaryainjroqnqom.

²⁵ Ninği ingi qarinyo sawaq dena damu awaiyoqnsib uyoqniy. Damu di nami tamo qudei na sulum atrainjroqneb kiyo sai kiyo ninği deqa nemoqnaib. Ninği oqnsib uyoqniy. Ninği nunço are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu,
“Mandam endi Tamo Koba aqa segi mandam.

Ingi ingi kalil mandamq endi unub qaji di dego
"Tamo Koba aqa."

²⁷ Deqa tamo bei Yesus qaliesai qaji a na ingi goisim ningi metngimqa ningi a ombla gilqa are soqnim giliy. Gilsib ingi kalil a na anaingwas qaji di ningi osib uyyiy. Ningi deqa nenemoqnaib. Ningi nungo are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁸ Ariya Kristen was bei na ningi merngwas, "Ingi di sulum atrainjro qaji ingi." Degsi merngimqa ningi was deqa are qalsib ingi di osib uyaib. Ningi uyqab di ningi unetqab.

²⁹ Bole, ningi une yosai. Ariya tamo anjam merngwo qaji a are qalqas, ningi une yonub. E deqa ningi merngonum.

Ariya Kristen was deqaji bei sosaiamqa e ingi uyqa are soqnim uyqai. Di e une yosai. Kiyaga e tamo bei aqa areqalo dauryosiy ingi getentqai?

³⁰ E Qotei pailyosiy ingi di uyqai di tamo bei a kiyaga e misilinjqas?

³¹ Deqa ningi ingi ti ya ti uyqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib uyoqniy. Ningi kumbra bei yqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib yoqniy.

³² Ningi na Juda ti Grik ti Qotei aqa segi tamo ungasari nanqi ti uneq breinjraib.

³³ Ningi e nubiy. E na tamo ungasari kalil nanqi kumbra bole bole enjreqnam nanqi e qa arebole-boleinjreqnu. E ijo segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalosaieqnum. E tamo ungasari gargekoba nanqi Qotei na elenqajqa deqa are qaloqnsim aqaryainjreqnum.

11

¹ Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy. Agi e segi

Kristus aqa kumbra kalil dauryeqnum dego kere.

Uña nanngo gate kabutqajqa kumbra

² E qalieonum, niŋgi gaigai e qa are qaloqnsib anjam kalil e nami merŋgoqnem qaji di geregere dauryeqnub. Deqa e niŋgi qa tulaŋ areboleboleibeqnu.

³ Ariya niŋgi ijo anjam bei dego qusib poiŋgem. Niŋgi qalie, tamo kalil nanngo gate di Kristus. Uña nanngo gate di tamo nanŋi. Kristus aqa gate di Qotei.

⁴ Deqa tamo nanŋi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nanŋi gate tatal ataib. Nanŋi gate tatal atqab di nanŋi nanngo gate jemai yqab. Nanngo gate agi Kristus.

⁵ Ariya uña nanŋi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nanŋi nanngo gate kabutebe. Uña a aqa gate kabutqasai di a aqa gate jemai yqas. Osim a uña qudei nanngo gate baŋga tore milalteqnu qaji nanŋi bul sqas.

⁶ Deqa a aqa gate kabuteme. A aqa gate kabutqa asgiyqas di uŋgum, a aqa gate baŋga dego gentosim milalteme. Ariya a dena jemaiyqa uratqas di a aqa gate kabuteme.

⁷ Tamo nanŋi nanngo gate kabutaib. Di kiyaqa? Nanŋi Qotei sigitoqnsib aqa ñam ti siŋgila ti boleq ateqnub. Ariya uña nanŋi nanngo segi tamo nanngo ñam ti siŋgila ti boleq ateqnub.

⁸ Qotei a uña aqa tanu osiqa dena tamo gereiyosai. A tamo aqa tanu osiqa dena uña gereiyej.

⁹ Qotei a uña qa are qalsiqa tamo gereiyosai. A tamo qa are qalsiqa uña gereiyej.

¹⁰ Deqa uña nanği nanço segi gate kabutebe. Nanği degyqab di lañ anğro nanği unsib marqab, “Bole, nanği nanço segi tamo nanço sorgomq di unub.”

¹¹ Tamo Koba aqa areqalo endegsi unu. Uña nanği nanço segi qa sai. Tamo nanği dego nanço segi qa sai.

¹² Qotei a tamo aqa tanu osiqa dena uña gereiyej deqa uña nanği tamo nanço. Tamo nanği uña nançoq dena nambabeqnub deqa tamo nanği uña nanço. Ariya Qotei a segi qujai inği inği kalil qa utru.

¹³ Uña a aqa segi gate kabutosaiosim Qotei paiyqas di kumbra bole e? Niği segi mariy.

¹⁴ Iga qalie, tamo nanği gate mariñ uratqab di kumbra bolesai.

¹⁵ Ariya uña nanği gate mariñ uratqab di bolequja. Di nanço wala bole. Nanço gate mariñ di Qotei na enjroqnsiq dena nanço gate kabuteqnu.

¹⁶ O ijo was kalil, tamo bei a ijo anjam deqa niriñosim gotranyaiq. A gotranyqas di a endegsi poiyem, iga kumbra bei dauryosaieqnum. Qotei aqa tamo unğasari qure qure kalilq di unub qaji nanği dego kumbra bei dauryosaieqnub.

Korin Kristen nanği louqa koroqnsibqa kumbra uge babteqnub

¹⁷ Ariya e nuñgo kumbra qudei qa arebolebolei-bosaieqnu. E deqa niği mernğwai. Niği Qotei louqa koroqnsibqa niği kumbra bole babto-saieqnub. Niği kumbra uge babteqnub.

¹⁸ E mati deqa niği mernğwai. E anjam endegsi quem. Niği Qotei louqa koroqnsibqa niği pupooqnsibqa anjam na qoteqnub. E anjam di

qusim endegsi are qalem, “Bole, nanği degyeqñub.”

¹⁹ O was niñgi pupoeqñub di kere. Niñgi pupoosai qamu tamo yai nanği Qotei aqa kumbra geregere dauryeqñub di niñgi qaliesai qamu.

²⁰ E quem, niñgi koroeqñub di niñgi Tamo Koba a qa are qalsib iñgi uyqajqa deqa koroosaieqñub.

²¹ Niñgi qudei qunjañ bolet deqa niñgi namo boqnsib Qotei tal miligiq di iñgi uyekriteqñab Kristen was qudei nanği bunu boqnsib mamnjreqñu. Niñgi qudei koroq di wain koba dego uyoqnsib nanarieqñub.

²² Nuñgo kumbra dena niñgi Qotei tal ugetoqnsib tamo iñgi saiqoji nanği jemai enjreqñub. Nuñgo segi segi tal unu deqa niñgi mati nuñgo talq di iñgi ti ya ti uysib bunuqna bosib Qotei louqa korooiy. Ariya niñgi degyosaieqñub. Deqa e anjam kiyersiy mernğwai? E nuñgo kumbra deqa areboleboleibeqñu degsi mernğwai e? Sai. E degsi mernğwasai.

Pol a benğem qa anjam marej

²³⁻²⁴ Ariya benğem qa anjam e nami mernğem qaji di olo mernğwai. Anjam di Tamo Koba Yesus na merbonaq quem. Anjam agiende. Nami Judas na Yesus osiqjeu tamo nañgo bañq di atej. Qolo qujai deqa Yesus a bem osiqqa Qotei pailyosiqqa bem di giñgenyosiqqa aqa anğro nanği enjrsiqqa minjrej, “Endi ijo jejamu. E na niñgi aqaryaingwa osim deqa enğonum. Deqa niñgi osib uyiy. Bunuqna niñgi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqñiy.”

²⁵ Degsi minjrnaqa nanği bem uynab koboon-aqa a na olo wain gambañ osiq Qotei pailyosiqqa

minjrej, “Wain gamban̄ endi ijo len̄. Len̄ di aisim Qotei aqa anjam bunuj singilatqas. Deqa nin̄gi osib uyiy. Bunuqna nin̄gi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁶ O ijo was, nin̄gi Yesus aqa anjam deqa are qaloqnsib bati gaigai bem ti wain gamban̄ ti di uy-oqnsib anjam endegsib palontoqniy, “Tamo Koba a jaqatin̄ osiq moiyej.” Palontoqnsib soqni b mon-don̄ a olo bqas.

Nin̄gi bem ti wain ti uyqa osibqa nin̄gi mati nun̄go segi so peleyiy

²⁷ Deqa tamo bei a Tamo Koba Yesus aqa bem ti wain gamban̄ ti uyqa osimqa a kumbra uge bei yqas di a Yesus aqa jejamu ti len̄ ti ugetqas. Dena a une yqas.

²⁸ Deqa tamo bei a bem ti wain gamban̄ ti uyqa osimqa a mati aqa segi so peleyiosim di a uyem.

²⁹ A Yesus aqa jejamu geregere peleyiosimosim bem ti wain gamban̄ ti uyqas di a une yqas. Deqa Qotei na a kamba gulbe yqas.

³⁰ Utru deqa nin̄gi gargekoba singila saiqoji sosib main̄geqnu. Osib nin̄gi qudei moreneqnu.

³¹ Iga gago segi segi so geregere peleyiosim bem ti wain gamban̄ ti uyqom di iga unetqasai. Deqa Qotei na iga gulbe egwasai.

³² Tamo Koba a gago kumbra uge qudei qa iga pegigoqnsiq gulbe egeqnu. Di a iga tingitgwajqa deqa. Yim mondon̄ iga tamo kalil mandamq̄ endi unub qaji nan̄gi ti une osim padalqasai.

³³ Deqa ijo was kalil, nin̄gi bem ti wain gamban̄ ti uyqa korooqnsibqa nin̄gi urur uyai b. Nin̄gi nun̄go Kristen was nan̄gi qa tariñoiy.

³⁴ Ningi qudei mamngimqa ningi mati nungo segi talq di ingi uysib bunuqna bosib korooiy. Ningi namo bosib koroosib Qotei tal miligiq di ingi koba uyekritaib. Ningi degyqab di ningi une yqab. Deqa Qotei na kamba ningi gulbe engwas.

Ijo anjam qudei e mati nengrenyqasai. Bunuqna e nungoq bosiy anjam di nungo ulatamuq di gereiyqai.

12

Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu

¹ O ijo was, Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu. E deqa ningi merngit quiy.

² Ningi qalie, nami ningi Qotei qalieosaisonabqa gisan qotei nanngi na ningi titngeqnaabqa ningi nanngi daurnjroqneb. Gisan qotei nanngi di anjam marqa keresai.

³ Deqa ningi endegsi poingem. Qotei aqa Mondor a tamo bei aqa medabu singilatetimqa a endegsi marqa keresai, “Yesus a tamo uge.” Tamo bei a Mondor Bole ti sqasai di a endegsi marqa keresai, “Yesus a Tamo Koba.”

⁴ Mondor na iga singila segi segi egeqnu ariya Mondor qujai segi unu.

⁵ Iga wau segi segi ojeqnum ariya Tamo Koba qujai segi unu.

⁶ Qotei na iga kumbra segi segi egeqnu ariya Qotei qujai dena iga kalil keretgeqnu.

⁷ Mondor na iga segi segi aqaryaigeqnu. Di kiyaaq? Iga na Kristen tamo ungasari kalil nanngi geregereinjrqaqqa deqa.

⁸ Mondor na tamo qudei nanği aqaryainjreqnu deqa nanği Qotei aqa powo babteqñub. Mondor qujai dena tamo qudei nanği aqaryainjreqnu deqa nanği Qotei aqa qalie babteqñub.

⁹ Mondor qujai dena tamo qudei nanği aqaryainjreqnu deqa nanği Yesus qa nanžo areqalo tulañ singilaboletaqñub. Mondor qujai dena tamo qudei nanği aqaryainjreqnu deqa nanği tamo mainjro qaji nanği boletnjreqñub.

¹⁰ Tamo qudei nanği Qotei aqa mañwa babteqñub. Tamo qudei nanği Qotei aqa medabu oqñsib anjam palonteqñub. Tamo qudei na mondor kalil nanği peginjroqñsib mareqñub, “Mondor nanği di bole. Mondor nanği di uge.” Tamo qudei nanği meñ bulyoqñsib qure utru segi segi nanžo anjam mareleñeqñub. Tamo qudei nanği qure utru segi segi nanžo anjam di quoqñsib damu poinjreqnaqa ubteqñub.

¹¹ Ariya Mondor qujai dena aqa segi areqalo na tamo nanği segi segi keretnjreqnaqa nanği wau di yeqñub.

Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai

¹² Tamo kalil nanği segi segi jejamu qujai. Nanžo bañ ti siñga ti ñamdamu ti dabkala ti osib jejamu qujaiq di turtosib unub. Kristus a dego degsi unu.

¹³ Agi Mondor qujai na iga kalil yansgobulosiqa turtgej deqa iga kalil jejamu qujaiq di unum. Iga qudei Juda. Iga qudei Grik. Iga qudei kañgal tamo. Iga qudei kañgal tamo sai. Di unğum. Iga kalil Mondor qujai osim ya jumbumq dena ya uyobuleqñum.

14 Gago jejamu miligiq di ban segi sosai. Singa segi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujaiq di turtosib unub.

15 Singa a marqas, “E ban sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Ban a segi unu.” Di bolesai. Singa a dego jejamu miligiq di unu.

16 Dabkala a marqas, “E namdamu sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Namdamu a segi unu.” Di dego bolesai. Dabkala a dego jejamu miligiq di unu.

17 Gago jejamu a namdamu segi sqas di iga kiyersim anjam quqwom? Keresai. Gago jejamu a dabkala segi sqas di iga kiyersim ingi quleqgwas? Di dego keresai.

18 Gago jejamu a degsi sosai. Qotei na ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti osiqa jejamu qujaiq di atelenej unub. A aqa segi areqalo na degyej.

19 Gago jejamu a namdamu segi sqas kiyo, a ban segi sqas kiyo, a singa segi sqas kiyo di gago jejamu a kiyersi sqas? A bole sqa keresai.

20 Gago jejamu a degsi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujaiq di turtosib unub.

21 Namdamu na ban minjqas, “Ni ulan. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai. Gate na singa minjqas, “Ni ulan. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai.

22 Nanngi kalil jejamu qujaiq di unub. Bole, nanngi qudei singila kiñala unub. Ariya nanngi wau bole yeqnub deqa iga na nanngi uratnjrqqa keresai.

23 Iga nanngi qudei kiñala bolesai qa mareqnum. Ariya iga na olo nanngi gereinjreqnum. Nanngi qudei iga jemai qa mareqnum. Ariya iga olo gara

na nanġi kabutnjreqnum.

²⁴ Nanġi qudei uno boledamu deqa iga na nanġi kabutnjrosaieqnum. Ariya Qotei na nanġi kalil jejamu qujaiq di atelennej unub. Deqa nanġi qudei ñam saiġoji unub qaji di Qotei na olo ñam soqtet-njreqnu.

²⁵ Gago jejamu a poelenaim deqa Qotei a degyeqnu. Deqa jejamu miligiq di nanġi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnum.

²⁶ Bei a jaqatinj oqas di nanġi kalil dego jaqatinj oqab. Bei a ñam koba oqas di nanġi kalil a ombla areboleboleinjrqas.

²⁷ Niġi kalil Kristus aqa jejamu qujai. Niġi segi segi aqa jejamu miligiq di unub.

²⁸ Qotei na Kristen tamo unġasari nanġi wau segi segi enjreqnu. Nanġi qudei a na qarinjnjreqnaqa nanġi aqa anjam mare mare laqnum. Nanġi qudei a na wau enjreqnu deqa nanġi aqa medabu oqnsib anjam palonteqnum. Nanġi qudei a na wau enjreqnu deqa nanġi aqa anjam plalreqnum. Nanġi qudei a na siġila enjreqnu deqa nanġi aqa manwa babreqnum. Nanġi qudei a na siġila enjreqnu deqa nanġi tamo mainjro qaji nanġi boletnjreqnum. Nanġi qudei a na wau enjreqnu deqa nanġi na tamo unġasari nanġi aqaryainjreqnum. Nanġi qudei a na Kristen gate atelennej deqa nanġi na aqa wau taqateqnum. Nanġi qudei a na meġ buyetnjreqnu deqa nanġi qure utru segi segi nanġo anjam marelennejreqnum.

²⁹ Deqa e niġi endegsi nenemġwai. Qotei na nanġi kalil qarinjnjreqnaqa nanġi aqa anjam mare mare laqnum e? Sai. Nanġi kalil Qotei aqa medabu

oqnsib anjam palonteqnub e? Sai. Nanġi kalil Qotei aqa anjam plalteqnub e? Sai. Nanġi kalil Qotei aqa maṇwa babteqnub e? Sai.

³⁰ Nanġi kalil tamo mainjro qaji nanġi boletnjreqnub e? Sai. Nanġi kalil meṇ bulyoqnsib qure utru segi segi nanġo anjam mareleṇeqnub e? Sai. Nanġi kalil qure utru segi segi nanġo anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnub e? Di dego sai. Qotei na nanġi kalil wau segi segi enjreqnu.

³¹ O ijo was, Mondor aqa siṅgila segi segi kalil di bolequja. Niṅgi siṅgila di oqajqa are qaloqniy.

Iga qalaqalaiyo kumbra dauryqom

Ariya kumbra tulaṅ boledamu bei e na ubtosiy niṅgi mernġit quiy.

13

¹ Kumbra boledamu di agi qalaqalaiyo kumbra. Niṅgi quiy. E meṇ bulyosiy qure utru segi segi nanġo anjam kiyo laṅ anġro nanġo anjam kiyo maroqṅqai ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo anjam maro di bolesai. Ijo anjam maro di laṅa noul bulosim qatronkobaqas. Osim gruma bul laṅa anjam atqas.

² E Qotei aqa medabu osiy anjam palontoqṅqai kiyo, e Qotei aqa uli anjam kalil qalieosiy utru babtelenqai kiyo, e qalie koba ti sqai kiyo, e Qotei qa ijo areqalo tulaṅ siṅgilaboletosiy dena mana kobaquja minjitqa a ijo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil di Qotei aqa ṇamgalaq di bolesai.

³ E ijo inḡi inḡi kalil elenosiḡ tamo sougetejunub qaji nanḡi jeisiḡ enjrqai kiyo, e ijo segi jejamu osiḡ jeu tamo nanḡo banq di atitqa nanḡi na osib ḡamyuwo na koitqab kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil dena e yala aqaryaiḡqba keresai.

⁴ Tamo unḡasari nanḡi qalaqalaiyo kumbra dauryqab di nanḡi gaigai lawo na sqab. Sosib tamo kalil nanḡi kumbra bole enjroqnqab. Tamo bei a ḡoro koba ti soqnim nanḡi a qa are ugeinjqasai. Nanḡi nanḡo segi ḡam soqtqasai dego.

⁵ Nanḡi diqoqnsib sqasai. Nanḡi nanḡo segi jejamu aqaryaiḡqajqa are qalqasai. Nanḡi urur ḡirinḡasai. Tamo bei na nanḡi kumbra uge enjrimqa nanḡi deqa a kambatqasai.

⁶ Nanḡi kumbra uge qa areboleboleinjqasai. Nanḡi kumbra bole qa areboleboleinjqas.

⁷ Nanḡi gulbe kalil qoboioqnsib sinḡila na tigelseqab. Sosib gaigai Qotei qa nanḡo areqalo sinḡilatoqnsib a qa tarinḡoqnqab.

⁸ Qalaqalaiyo kumbra di koboqa keresai. Tamo qudei nanḡi Qotei aqa medabu oqnsib aqa anjam palonteqnub. Wau di koboqas. Tamo qudei nanḡi qure utru segi segi nanḡo anjam marelenjeqnub. Wau di dego koboqas. Tamo qudei nanḡi Qotei aqa qalie babteqnub. Wau di dego koboqas.

⁹ Bole, iḡa qalie ti unum. Ariya gago qalie di oto oto deqa iḡa truquiqeḡnu. Iḡa Qotei aqa medabu oqnsim anjam palonteqnum. Anjam di dego oto oto deqa iḡa truquiqeḡnu.

¹⁰ Mondonḡ Yesus a olo bosim inḡi inḡi kalil kereḡtimqa bati deqa qalie ti anjam ti iḡa truquiqeḡnu

qaji di torei koboqas.

¹¹ Nami e angro kiñala sosimqa e angro kiñilala nango anjam ti powo ti areqalo ti oqnsim walweloqnem. Ariya bunuqna e tamo kobaqujaosimqa e angro kiñilala nango kumbra di uratem.

¹² Dego kere bini iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqnu. Iga ya qolbiq di gago ulatamu geregere unqa keresai dego kere iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Mondon iga Qotei aqa ulatamu unsimqa bati deqa iga a qa geregere qalieqom. A iga qa geregere qalieeqnu dego kere iga kamba a qa geregere qalieqom.

¹³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di gaigai sqas. Iga Qotei qa tariñeqnum kumbra di dego gaigai sqas. Qalaqalaiyo kumbra di dego gaigai sqas. Ariya qalaqalaiyo kumbra di tulan boledamu. Qalaqalaiyo kumbra dena kumbra kalil tulan bunñrejunu.

14

Iga Qotei aqa anjam palontqom di wau bolequja

¹ Deqa ijo was kalil, ninji gaigai qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. Osib wau kalil Qotei aqa Mondor na ninji engeqnu qaji di yqajqa tulan singilaoqniy. Wau boledamu bei agiende. Ninji Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqniy.

² Ninji qalie, tamo nanji meñ bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam mareqñub di nanji Qotei segi minjeqñub. Nanji tamo nanji minjro-saieqñub. Mondor na nanji singila enjreqnaqa

nanği uli anjam mareqñub. Deqa tamo bei a qusim poiyyqa keresai.

³ Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği anjam aqa damu babteqñub di tamo nanği quoqñsib poinjreqñu. Deqa anjam dena nanği siñgilatñjroqñsiq nanği kumbra bole yqajqa are tigeltetñjroqñsiq nanžo are miligi latetñjreqñu.

⁴ Tamo nanği meñ bulyeqñub di nanği nanžo segi are miligi siñgilateqñub. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanği anjam aqa damu babteqñub di nanği na Kristen kalil nanği dego siñgilatñjreqñub.

⁵ Ijo are endegsi unu. Niñgi kalil meñ bulyoqñqab di bole. Ariya niñgi Qotei aqa medabu oqñsib anjam palontoqñqab di tulañ bolequja. Niñgi quiy. Tamo bei a meñ bulyosim qure utru bei nanžo anjam marim tamo bei a kamba anjam di aqa damu poiyyim ubtqas di kere. Anjam dena Kristen kalil nanği siñgilatñjrqa. Ariya anjam ubtqajqa tamo bei sqasai di meñ bulyo tamo a anjam maraiq. Aqa anjam dena Kristen nanği siñgilatñjrqa. Ariya anjam ubtqajqa tamo bei sqasai di meñ bulyo tamo a anjam maraiq. Aqa anjam dena Kristen nanği siñgilatñjrqa.

⁶ O ijo was, niñgi ijo anjam endeqa are qaliy. E nunjoq bosiy meñ bulyosiy qure utru bei nanžo anjam merñgit niñgi qusib poiñgwasai di anjam dena niñgi kiyersim aqaryaiñgwas? Keresai. Ariya e Qotei aqa uli anjam bei ubtosiy merñgitqa kiyo, Qotei aqa qalie bei babbtitqa kiyo, Qotei aqa medabu osiy anjam palontitqa kiyo, anjam bei plaltitqa kiyo niñgi qusib poiñgwas di bolequja. Anjam dena niñgi aqaryaiñgwas.

⁷ Ingi quidei ñambile sosai qaji e deqa niñgi merñgit quiy. Tamo bei na yumba qamimqa kiyo

gombin anjamimqa kiyo ariya aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di iga kiyersim aqa lou poigwas? Di keresai.

⁸ Tamo nanḡi qoto qa gilqa marsib gul anjamibqa ariya gul aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di tamo yai nanḡi qoto qa gilqab? Tamo dego bei sosai.

⁹ Dego kere ninḡi meḡ bulyosib qure utru bei nanḡo anjam marqab di tamo nanḡi kiyersib qusib poinjrqas? Keresai. Nunḡo anjam di dego jagwa na osi taqal waiyobulqas.

¹⁰ Bole, mandamq endi qure utru segi segi nanḡo anjam gargekoba unub. Anjam kalil di damu ti.

¹¹ Ariya tamo bei na qure utru bei nanḡo anjam e merbim qusiy aqa damu poibqasai di a e qa marqas, “A yaun tamo.” Yim deqa e kamba a qa marqai, “A dego yaun tamo.”

¹² O ijo was kalil, e qalieonum, ninḡi Qotei aqa Mondor aqa wau ojqajqa tulan arearetḡeqnu. Deqa ninḡi na Kristen nanḡi sinḡilatnjqajqa wauoqniy.

Meḡ bulyo kumbra

¹³ Ariya nunḡo ambleq di tamo bei a meḡ bulyosim qure utru bei nanḡo anjam marqa osimqa a mati endegsi Qotei pailyem, “O Abu, ni na powo ebimqa e anjam endi marsiy olo aqa damu ubtqai.”

¹⁴ Ninḡi are qaliy. E meḡ bulyosiy qure utru bei nanḡo anjam na Qotei pailyqai di ijo mondor ijo are miligiq di unu qaji a segi pailyimqa ijo areqalo a lanja quqwas.

15 Deqa e endegyqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy pailyoqnqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy louoqnqai dego.

16 Ni ino mondor na segi Qotei pailyosim binjiyqam di tamo lanaj bei a sosim ino pailyo di poiyyasai. Deqa a endegsi marqa keresai, “Ni bole maronum.”

17 Bole, ni Qotei pailyoqnsim binjiyeqnum di bolequja. Ariya tamo bei a ino pailyo poiyyasai di ino pailyo dena a sinjilatqa keresai.

18 E ningi kalil tulan bungosim bati gargekoba men bulyeqnum. Deqa e Qotei minjeqnum, “Keretonum.”

19 Ariya Kristen nanqi Qotei louqa koroesoqnibqa e nanqo koroq di anjam truquyala segi minjroqnit nanqi qusib poinjrqa di tulan bolequja. E men bulyosiy qure utru segi segi nanqo anjam olekoba totoryosiy nanqi minjroqnit nanqi poinjrqa di bolesai.

20 O ijo was kalil, ningi angro kiñilala nanqi bulosib nanarioqnaib. Ningi tamo bole bole nanqi bulosib areqalo bole na soqniy. Ningi angro mom nanqi dego bulosib kumbra uge qa nanariosib soqniy. Ningi qalie, angro mom nanqi kumbra uge qa poinjrosaieqnu.

21 Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nenqrenyeb unu, “Tamo Koba a marqo, ‘E qure utru bei bei nanqo men na ningi anjam merngit ningi ijo anjam quetbqasai.’ ”

22 Deqa ijo was, men bulyqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo unqasari a qa nanqo areqalo sinjilatosaieqnu qaji nanqi aqa manwa osornjreqnu. Tamo unqasari a

qa nanjo areqalo singilateqnuv qaji nanji qa sai. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji anjam palontqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo ungasari a qa nanjo areqalo singilateqnuv qaji nanji aqa manwa osornjreqnu. Tamo ungasari a qa nanjo areqalo singilatosaieqnuv qaji nanji qa sai.

²³ Deqa Kristen koroq di ningi kalil menj bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam maroqnqab di bolesai. Ningi degyqab di tamo lanaj qudei kiyo tamo qudei Qotei qaliesai qaji nanji kiyo nunjo koro miligiq gilsib nunjo anjam di qusib ningi qa marqab, “Nanji nanarionuv deqa anjam di mareqnuv.”

²⁴ Ariya ningi kalil Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqnqab di tamo bei Qotei qaliesai qaji kiyo tamo lanaj bei kiyo a nunjo koro miligiq gilsim nunjo anjam di qusim a poiyqas. Yim anjam dena aqa are qametim a aqa une qa gegerere qalieqas.

²⁵ Osim aqa areqalo uge kalil aqa are miligiq di uliejunu qaji di boleq atsim sinja pulutosim Qotei aqa ñam soqtosim ningi merngwas, “Bole, Qotei a nunjo ambleq endi unu.”

Qotei louqajqa kumbra

²⁶ Deqa ijo was, ningi Qotei louqa koroqnsibqa ningi qudei lou babtoqniy. Ningi qudei Qotei aqa anjam plaltoqniy. Ningi qudei Qotei aqa uli anjam ubtoqniy. Ningi qudei menj bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam maroqniy. Ningi qudei qure utru segi segi nanjo anjam aqa damu poingim ubtoqniy. O ijo was, nunjo wau segi

segi dena ningi na Kristen tamo ungasari nanngi singilatnjroqniy.

²⁷ Tamo qudei nanngi men bulyqa are soqnimqa ningi na minjrib nanngi aiyel kiyo nanngi qalub kiyo segi men bulyqab. Tamo gargekoba nanngi men bulyqab di bolesai. Ariya nanngi koba na turtosib men bulyaib. Bei namoqna men bulyim bei bunuqna men bulyqas. Ariya nanngi men bulyosib anjam maroqniqbqa ningi na anjam ubto tamo bei minjib a nanngo anjam di aqa damu ubteme. Yim tamo ungasari kalil nanngi qusib poinjrqas.

²⁸ Kristen koroq di anjam ubtqajqa tamo bei sosaiamqa men bulyo tamo nanngi anjam maraib. Nanngi mequmosib nanngo segi are miligiq di Qotei pailyebe.

²⁹ Ningi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi dego minjribqa nanngi aiyel kiyo nanngi qalub kiyo segi anjam palontoqnebe. Tamo gargekoba nanngi anjam palontoqnaib. Nanngi anjam palontoqniqbqa tamo qudei na nanngo anjam di geregere pegiy-oqnebe.

³⁰ Tamo bei a Qotei aqa anjam palontoqnim ariya Qotei na tamo bei awejunu qaji a anjam bei osoryim tamo nami anjam palonteqnu qaji a mati medabu getentim tamo di a kamba tigelosim anjam palonteme.

³¹ Ningi segi segi kalil kumbra di dauryosib Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqniy. Palontoqniqb Kristen kalil nanngi quoqnsib poinjroqnim anjam dena nanngi singilatnjroqniqas.

³² Ningi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi minjribqa nanngi nanngo segi so geregere taqatoqn-

sib anjam palontoqnebe.

³³⁻³⁴ Qotei a aqa segi wau kalil geregere yoqn-siqa aqa wau bei niñaqyosaieqnu. A are lawo qa utru.

Ariya ungasari nanği Kristen koroq di anjam maraib. Nanği mequmesoqnebe. Qure qure kalilq di Kristen ungasari nanği degyeqnu. Deqa ungasari nanği nanço segi ñam aguq atoqnsib nanço tamo nanço sorgomq di geregere mequmosib soqnebe. Agi anjam di Moses aqa dal anjamq di unu.

³⁵ Deqa Kristen koroq di ungasari nanği anjam bei aqa damu geregere qalieqajqa are soqnim ninği na nanği endegsib minjriy, “Yaintim nunço segi talq di ninği nunço gumbuluñ nanği nen-emnjrib nanği na anjam aqa damu merñgwab.” Ninği na ungasari nanği degsib minjriy. Di kiyaaqa? Ungasari nanği Kristen koroq di anjam marqab di kumbra bolesai.

³⁶ O ijo was, Qotei aqa anjam nunçoq dena namoqna brantej e? Ninği segi na Qotei aqa anjam osib nunço areqaloq di singilateb ariya Kristen tamo qudei nanği Qotei aqa anjam osaieqnu e? Sai.

³⁷ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. E Qotei aqa Mondor ti unum.” A kere degsi are qalqo. Ariya tamo di a olo endegsi poiyem, “Anjam Pol na nenğrenyosiq gagoq qarinyqo qaji endi Tamo Koba aqa segi dal anjam tĩntĩñ.”

³⁸ Tamo di a ijo anjam endi urataiq. A uratqas di ninği na endegsib minjiy, “Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.”

³⁹ Deqa ijo was, ningi Qotei aqa medabu osib anjam palontqajqa tulan singilaoqniy. Kristen koroq di tamo qudei nanngi menj bulyoqniy ningi na nanngi saidnjraib.

⁴⁰ Ningi Qotei louqajqa kumbra kalil geregere taqatosib dauryosib soqniy.

15

Kristus a moisiq olo subq na tigelej

¹ O ijo was kalil, Yesus aqa anjam bole e nami palontoqnsim merngoqnem qaji di bini e olo pulutosiy ningi merngwai. Anjam di agi ningi osib singila na tigelejunub.

² E qalie, anjam e palontoqnem qaji di ningi torei ojsib nungo areqaloq di singilateb. Deqa Qotei na ningi elenej. Ningi laja baban na singilateb qamu Qotei a ningi elenqa keresai qamu.

³ Anjam bole e ningi merngoqnem qaji di e Kristus aqa banq na em. Anjam di tulan kobaquja. Anjam agiende. Kristus a gago une qa moiyej. Anjam di agi nenngrenq di unu.

⁴ A moinaqa subq ateb. Bati qalub koboonaqa a olo subq na tigelej. Anjam di dego nenngrenq di unu.

⁵ A subq na tigelosiqa Pita aqaq di brantonaq unej. Osiqa aqa angoro 12 nanngoq di dego brantonaq uneb.

⁶ Osiqa bunuqna bati qujai qa a Kristen was 500 nanngoq di dego brantonaq uneb. Nanngi gargekoba bini unub. Ariya nanngi qudei moreneb.

⁷ Bunuqna a Jems aqaq di dego brantonaq unej. Osiqa aqa anjam maro tamo kalil nanngoq di dego brantonaq uneb.

⁸ Olo bunuqna a ijoq di dego brantonaq unem. Unja bei a bati grotosim aqa angro ougetqas dego kere Kristus a ijoq di brantonaq unem.

⁹ E nami Qotei aqa tamo ungasari nanji ugeugeinjroqnem. Deqa ninji e Yesus aqa anjam maro tamo bolesai edegwab di kere. Yesus aqa anjam maro tamo kalil nanji na e bunbejunub deqa ijo ñam tulan aguq aiyejunu.

¹⁰ Ariya Qotei a e qa are boleiyej deqa bini e aqa anjam maro tamo unum. A e qa are boleiyej aqa kumbra di lanja ulonosai. E aqa kumbra di osim singila na waukobaeqnum. Ijo wau di tulan kobaoqnsiq Qotei aqa anjam maro tamo kalil nango wau bunyejunu. Ariya e ijo segi singila na wau di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleiyej deqa aqa singila na e wau di yeqnum.

¹¹ Qotei aqa anjam maro tamo qudei na kiyo e na kiyo wau di yeqnum di unqum. Yesus a moisiq olo subq na tigelej anjam di iga kalil koba na palonteqnum. Anjam di qujai ninji osib nunjo areqaloq di singilateb.

Tamo ungasari moreño qaji nanji olo subq na tigelqab

¹² Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej anjam di iga gaigai palonteqnsim laqnum. Ariya kiyaga ninji qudei mareqnum, “Tamo moreño qaji nanji olo subq na tigelqasai”?

¹³ Tamo moreño qaji nanji olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁴ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu anjam iga palonteqnum qaji di bolesai qamu nunjo

areqalo Kristus qa singilateqñub qaji di laña ulonej qamu.

¹⁵ Qotei na tamo moreño qaji nanği olo subq na tigeltñjrqsai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu iga Qotei aqa kumbra qa mare mare laqñum di iga gisañ anjam mare mare laqñum qamu. Agi iga endegsi mare mare laqñum, “Qotei a Kristus subq na tigeltej.”

¹⁶ Qotei na tamo moreño qaji nanği olo subq na tigeltñjrqs anjam di bolesai qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁷ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu nuñgo areqalo Kristus qa singilateqñub qaji di laña ulonej qamu niñgi nuñgo uñeq di unub qamu.

¹⁸ Deqa tamo nanği nami Kristus qa nanço areqalo singilatosib moreñeb qaji nanği torei padaleb qamu.

¹⁹ O ijo was kalil, iga iñgi bole bole Kristus na mondoñ egwas qaji deqa tarineqñum. Ariya iga subq na olo tigelqasai anjam di bole qamu iga mandam qa iñgi iñgi qa segi tarineqñum qamu iga tulañ sougetejunum qamu. Gago so uge dena mandam tamo kalil nanço so uge tulañ buñyeyunu qamu.

²⁰ Ariya iga degsi sougetosai. Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. Kristus a tamo kalil nami moreñeb qaji nanği qa namoosiq subq na tigelej.

²¹ Niñgi qalie, tamo qujai Adam a une atej deqa a moiyo qa utru. Dego kere Kristus a subq na tigelo qa utru.

²² Adam aqa moma kalil nanği moreñeqñub. Dego kere Kristus aqa tamo kalil nanği olo ñambile

oqab.

²³ Iga gago segi segi bati dauryosim subq na tigelosim nambile oqom. Namogna Kristus a subq na tigelej. Mondon a olo lan qureq na bamqa iga aqa segi tamo ungasari unum deqa iga dego subq na tigelqom.

²⁴ Iga subq na tigelamqa diño bati brantqas. Bati deqa mandor nanği ti mondor uge uge ti gate kokba ti nanço singila ti kalil Kristus na kobotnjrqas. Osim a na inği inği kalil elenösim aqa Abu Qotei aqa banq di uratqas. Yim Qotei a Mandor Koba sosim inği inği kalil di taqatqas.

²⁵ Kristus a degyqas. Di kiyaaqa? A Mandor Koba sosim gilsim gilsim diño bati brantimqa Qotei a Kristus aqa jeu tamo kalil nanği joqsım aqa sorgomq di atım a na nanği taqatnjresqas.

²⁶ Osim bati deqa a na aqa jeu tamo kalil nanği di kobotnjrsım ariya a moiyo dego kobotqas.

²⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenğrenyeb unu, “Qotei na inği inği kalil elenösim Kristus aqa sorgomq di atqas.” O ijo was, Qotei na inği inği kalil di elenösim Kristus aqa sorgomq di atqas deqa iga qalieonum, Qotei a segi Kristus aqa sorgomq di sqasai.

²⁸ Mondon Qotei na inği inği kalil di Kristus aqa sorgomq di atım soqnım Qotei aqa Niri a kamba dego Qotei aqa sorgomq di sqas. Deqa Qotei a segi na inği inği kalil di tulan bunjrsımqa a nanço Mandor Koba sosim bati gaigai nanği taqatnjroqnqas.

²⁹ Nınği qalie, tamo qudei na tamo moreño qaji nanği aqaryainjroqnsib nanço sawa osib yanso eqnub. Tamo moreño qaji nanği olo subq na

tigelqasai anjam di bole qamu nanği kiyaaqa kumbra degyeqñub?

³⁰ Od, tamo moreño qaji nanği olo subq na tigelqab anjam di iga mare mare laqñum. Mare mare laqñam tamo gargekoba nanği iga qa ñiriñoqñsib bati gaigai iga padaltgwa laqñub. Tamo moreño qaji nanği olo subq na tigelqab anjam di bolesai qamu iga kiyaaqa anjam di mare mare laqñsim dena gulbe eqñum?

³¹ O ijo was, e bole maronum, e bati gaigai moiqa laqñum. E niñgi qa are qaloqñsim deqa moiqa laqñum. Niñgi gago Tamo Koba Kristus Yesus beteryejunub deqa e niñgi qa tulañ areboleboleibeqñu.

³² Jeu tamo nanği wagne juwañ bul unub deqa nanği na e moiyoñbqa laqñub. E Efesus qureq di nanği ti qotoqñem. E mandam qaji iñgi iñgi oqajqa marsim nanği ti qotosaiñoqñem. Tamo moreño qaji nanği olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu iga endegsi mare mare laqñum qamu, “Iga nebe kiyo moiqom deqa unğum, iga alañoqñsim gago segi jexamu qa areboleboleiñoqñim iñgi ti ya ti uyoqñqom.” Degsi mare mare laqñum qamu.

³³ O ijo was kalil, tamo qudei na niñgi gisañgaib deqa niñgi geregere ñam atoqñiy. Anjam bei unu di niñgi qalie. Anjam agiende, “Niñgi tamo uge uge nanği koba na laqñaiñb. Laqñqab di nanği na nuñgo areqalo niñaqyetñgibqa niñgi kumbra bole uratosib nanği daurnjrqab.” Anjam degsi unu.

³⁴ Deqa niñgi areqalo bole ti sosib olo une yoqñaiñb. Niñgi quiy. Nuñgo ambleq di tamo qudei nanği Qotei qaliesai bole sai. Niñgi jemaiñgwajqa deqa e niñgi degsi mernğonum.

Tamo moreño qaji nanġo jejamu kiyero osib olo tigelqab?

³⁵ Ariya ijo was kalil, tamo bei na e endegsi nenembqas, “Tamo moreño qaji nanġi kiyersib olo subq na tigelqab? Nanġo jejamu kiyero osib olo tigelqab?”

³⁶ O ijo was kalil, tamo di a nanariosim deqa degsi nenembqas. Niġi qalie. Kurgus bunuj breiyibqa mandamq aisim a laña mandamq di sqas. Ariya kurgus moiyo breiyib a olo nambile sosim qoqitosim oqwas.

³⁷ Kurgus kiyo saga kiyo qoqitosiq geitqo qaji di otorosim olo yagwasai. Aqa gei moiyo segi yagim dena oqwas.

³⁸ Tamo bei na kurgus yago kiyo saga yago kiyo yagimqa a olo qoqitosim oqimqa Qotei aqa segi areqalo na nanġi tanu segi segi enjrqas. Nanġo tanu di uno segi segi.

³⁹ Tamo ti wagme ti qebari ti qe ti nanġi dego nanġo jejamu uno segi segi.

⁴⁰ Lanġ goge qaji inġi inġi nanġo uno bei. Mandam qaji inġi inġi nanġo uno bei. Lanġ goge qaji inġi inġi nanġo wala bei. Mandam qaji inġi inġi nanġo wala bei.

⁴¹ Sen ti bai ti bongar ti nanġo rianġ segi segi. Bongar kalil dego nanġo rianġ segi segi.

⁴² Tamo subq na tigelqab qaji nanġi kere dego. Tamo nanġi moreneq nab nanġo jejamu subq ateqnub di qusaeqnu. Nanġi subq na tigelabqa nanġo jejamu olo qusaqasai. Nanġi nambile gaigai sqab.

⁴³ Tamo nanġi moreneq nab nanġo jejamu subq ateqnub di jejamu uge. Nanġi subq na tigelabqa nanġo jejamu tulanġ boledamu sqas. Tamo nanġi

moreņeqnab naņgo jejamu subq ateqnub di siņgila saiqoji. Naņgi subq na tigelabqa naņgo jejamu siņgila ti sqas.

⁴⁴ Tamo naņgi moreņeqnab naņgo jejamu subq ateqnub di mandam qaji jejamu. Naņgi subq na tigelabqa naņgo jejamu laņ qure qaji jejamu sqas.

Mandam qaji jejamu unu. Laņ qure qaji jejamu dego sqas.

⁴⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib neņgrenyeb unu, “Adam namo qaji a mandamq endena brantej. Deqa a mandam qaji ņambile osiq soqnej.” Ariya Adam bunu qaji a Mondor ti soqnej. Deqa a na iga laņ qure qaji ņambile egwas.

⁴⁶ Laņ qure qaji ņambile a namoqna brantosai. Mandam qaji ņambile a namoqna brantej. Laņ qure qaji ņambile a bunuqna brantqas.

⁴⁷ Qotei na Adam namo qaji a mandam na gereiyej. Deqa a mandam tamo. Ariya Adam bunu qaji a laņ qureq na bej.

⁴⁸ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa aqa moma kalil naņgi dego mandam tamo unub. Ariya Adam bunu qaji a laņ qure qaji tamo unu deqa aqa tamo kalil naņgi dego laņ qure qaji tamo sqab.

⁴⁹ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa iga a bulosim mandam tamo unum. Dego kere Adam bunu qaji a laņ qure qaji tamo unu deqa mondoņ iga a bulosim laņ qure qaji tamo sqom.

⁵⁰ O ijo was, e niņgi endegsi mernęwai. Qotei na mandam tamo naņgi elenqa keresai. A naņgo Mandor Koba sosim naņgi taqatņjrqa keresai dego. Gago jejamu moisiq qusaeqnu qaji di ņambile gaigai sqa keresai.

⁵¹ Deqa e uli anjam bei nĩngi endegsi mernḡwai. Iga kalil moiḡasai. Iga kalil jejamu bulyosim jejamu bunuj oqom.

⁵² Qotei na gul bunu geteḡ qaji anjamimqa tamo nami moreḡeb qaji naḡgi subq na tigelqab. Deqa naḡgo jejamu olo bunu qusaḡasai. Iga tamo moiḡosai unum qaji iga dego jejamu bulyosim naḡgi ti koba na jejamu bunuj oqom. O ijo was, kumbra di urur brantoqujatqas.

⁵³ Gago jejamu ugeḡas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeḡasai qaji di oqom. Gago jejamu moiḡas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiḡasai qaji di oqom.

⁵⁴ Bole, gago jejamu ugeḡas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeḡasai qaji di oqom. Gago jejamu moiḡas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiḡasai qaji di oqom. Yim bati deqa Qotei aqa anjam bei nami neḡgreḡyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, “Qotei a tulaḡ siḡgilaosiq deqa a qoto bunḡyosiq moiyo kobotej.

⁵⁵ O Moiyo, ni gaigai siḡgilaoqnsim tamo naḡgi qoto itnjreqnum. Ariya ino siḡgila di qabi unu? A koboej. O Moiyo, ni gaigai tamo naḡgi qaja na ḡnumeqnum. Ariya ino qaja di qabi unu? A koboej.”

⁵⁶ O ijo was nĩngi quiy. Moiyo aqa qaja agi gago une. Une aqa siḡgila agi Qotei aqa dal anjam.

⁵⁷ Ariya gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga qoto bunḡyoqnsim tigelejunum. Qotei a segi na iga siḡgilatgeqnu deqa iga a tulaḡ biḡiyoqnaqom.

⁵⁸ Deqa ijo was bole, nĩngi siḡgila na tigelesosib Tamo Koba Yesus qa waukobaoqniy. Nĩngi wau di uratosib asḡḡgaiq. Nĩngi qalie, nĩngi Yesus aqa

wau ojeqñub di ñiñgi laña wauosaieqñub. Wau di ulonqa keresai. Deqa ñiñgi gaigai siñgila na wauoqñiy.

16

Korin Kristen nañgi silali koroiiyqab

¹ Ariya ijo was, ñiñgi na Jerusalem Kristen nañgi qa silali koroiiyiy. Silali koroiiyqajqa gam di e nami Galesia Kristen nañgi osornjrnám nañgi dauryeb. E ñiñgi dego gam di osornjit dauryiy. Gam agiende.

² Yori bati gaigai olo nebeoqñimqa ñiñgi segi segi silali soqñim oto oqñsib nuñgo segi talq di atoqñiy. Bunuqna silali kobaamqa e botqa ñiñgi nami silali ateb unu deqa urur koroiiyib e na osiy qarinyit Jerusalem aiqas. Deqa bati di ñiñgi olo silali qa ñamqasai.

³ E botqa ñiñgi na tamo qudei giltñjrib e neñgren bei nañgi enjrsiy qarinyit nañgi silali di osib Jerusalem aiqab.

⁴ E dego aiqa are soqñim nañgi na e daurbosib iga koba na aiqom.

Pol a Korin Kristen nañgoq bqa marej

⁵ Ariya e mati Masedonia sawa ambleq na wal-welosiy aisiy dia Kristen nañgi unjrsiy bunuqna e nuñgoq bqai.

⁶ E nuñgoq bosiy ñiñgi koba na sqai kiyo. E qaliesai, e bati olekoba kiyo ñiñgi koba na soqñit ulili bati koboqas. E ñiñgi koba na sosiy olo uratñgosiy sawa beiq gilqa laqñit ñiñgi na e silali qa aqaryaibib e gilqai.

⁷ Ijo are endegsi unu. E bati truquyala ningi koba na sqasai. Tamo Koba a na odbimqa e bati olekoba ningi koba na sqai.

⁸ Ariya e Efesus qureq endi soqnit Juda nango yori bati koba ñam Pentikos di brantqas.

⁹ Qotei na gam waqtetbej deqa e qure endia Yesus aqa wau yoqnsim tamo ungasari gargekoba nangi are bulyetnjreqnum. Yeqnam jeu tamo gargekoba nangi ijo wau di ugeugeiyqajqa laqnum.

¹⁰ Timoti a nungoq bamqa ningi a osib gereiyiy. Yim a ulaqasai. A ningi koba na are lawo sqas. Ningi quiy. Timoti a e ombla Tamo Koba aqa wau ojeqnum.

¹¹ Deqa tamo bei na Timoti aqa ñam ugetaiq. Ariya Timoti a olo ningi uratngosim walwelqa laqnimqa ningi a silali qa aqaryaiyosib lawo na suweiyib a olo ijoq bqas. A Kristen was qudei nangi koba na ijoq bqab deqa e nangi qa tariñoqnai.

¹² Gago was Apolos a endi unu. E a qa ningi saingit quiy. E bati gargekoba singila na Apolos minjoqnem, “Gago Kristen was qudei nangi Korin Kristen nangoq giloqnb ni nangi daurnjrsim gile.” Onaqa a gilqa uratoqnej. Bunuqna a nungoq bqaqqa bati kereamqa a nungoq bqas.

Pol aqa anjam mutu qudei

¹³ Ariya ijo was, ningi geregere ñam atoqniy. Osib singila na tigeluqnsib Yesus qa nungo areqalo singilatoqniy. Ningi gulbe bei qa ulaaib. Ningi singila na soqniy.

¹⁴ Osib ningi kumbra bei yqa maroqnsib qalaqalaiyo kumbra na yoqniy.

¹⁵ Tamo kalil Akaia sawaq di unub qaji nanği are bulyosaisonabqa Stefanas aqa tal qujai nanği namoqna are bulyeb. Stefanas aqa tal qujai nanği Qotei aqa tamo unğasari nanği qa wauoqnsib unub. O ijo was nanği di qalie. Deqa e nanği sinğila na endegsi mernğwai.

¹⁶ Nanği tamo deqaji nanço sorgomq di geregere soqniy. Sosib tamo kalil Qotei aqa wau ojeqñub qaji nanço sorgomq di dego soqniy.

¹⁷ Nunço ambleq dena Stefanas na Fortunatus na Akaikus na nanği qalub ijoq beb deqa e tulan areboleboleibej. Nanği kalil ijoq bqa keresai deqa nanği kamba ijoq beb.

¹⁸ Bosib ijo are latetbeb. Nanği nami nunço are dego latetnğoqneb. Deqa nanği tamo deqaji nanği qa tulan areboleboleinğoqneme.

¹⁹ Ariya tamo unğasari Esia sawaq endi Qotei qa loueqñub qaji nanği na nanği kaiyeinğonub. Akwila Prisila wo nanği aiyel dego nanği qa tulan areboleboleinğreqnu deqa nanği Tamo Koba aqa ñam na nanği kaiyeinğonub. Tamo unğasari kalil nanço aiyel talq di Qotei qa loueqñub qaji nanği dego nanği kaiyeinğonub.

²⁰ Kristen was kalil qure endia unub qaji nanği na dego nanği kaiyeinğonub. Ariya nanği na nunço Kristen was nanği segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo unğasari kalil nanği yeqñub.

²¹ E Pol. E ijo segi ban na kaiye anjam endi nenğrenyosim nunçoq qarinyonum.

²² E ijo anjam getentqai. Tamo bei a Tamo Koba Yesus qalaqalayıqasai di Qotei na kamba tamo di

qoreiyosim ƚolawotqas. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²³ Tamo Koba Yesus a niƚgi qa are boleyeme.

²⁴ E Kristus Yesus aqa ñam na niƚgi kalil qalaqalaƚgeqnum. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585